

*Samla kompetensen i filmbranschen
Amanda Lind vill prioritera kulturskapare
Ny fri scen öppnar i Tornedalen*

*AF Kultur/Media hotas
av nedskärningar*

Upphovsrätten stärks i EU

Bra kompromisser kräver tydlig politik för att inte gå vilse

DET BLEV EN KOMPROMISS till slut, men den satt långt inne. Även om man redan från början såg att det inte fanns så många alternativ, var det nödvändigt med alla turer och förhandlingar. Politikerna visste att de var tvungna att byta position och för det krävs tid. Efter 131 dagar fick vi till slut en ny regering.

TCO:s styrelse gästades av arbetsmarknadsminister Ylva Johansson (S) som beskrev det uppdrag hon har framför sig. Bland de 73 punkter som ligger till grund för regeringsbildningen finns några välkomna satsningar som kompetensutveckling för yrkesverksamma och en breddning av arbetslöshetsförsäkringen för att inkludera fler. Det här är viktiga investeringar för arbetsmarknaden, inte minst för konstnärerna. Men hur ska man förändra LAS och reformera Arbetsförmedlingen i grunden utan att rucka på balansen i den svenska modellen? Man har ännu inte utrett konsekvenserna det får för alla de kollektivavtal som bygger på att LAS ser ut som den gör. Ylva Johansson har ansvar för den kanske mest komplicerade portföljen där intressena i överenskommelsen ligger som längst ifrån varandra.

Den enda punkten som berör kulturen är den näst sista, om att medias oberoende ska stärkas. Det finns alltså ingen vidare överenskommelse om kulturpolitiken, utan här kommer regeringen behöva skapa samförstånd för att få igenom sin politik. Det kommer att behövas. Man behöver inte blicka särskilt långt för att se att kulturpolitiken blivit en ideologisk arena där de som vill använda kulturen, slåss mot dem som vill att kulturen ska vara fri.

Ett av regeringsbildningens starkaste incitament var att isolera Sverigedemokraterna och motverka nationalismen. En logisk konsekvens av det är att satsa på kulturpolitiken, ett politikområde där SD profilerat sig. I de kommuner där SD fått inflytande har det slagit hårt mot kulturskolan, kulturföreningar och fria utövare. Sverige behöver en stark, nationell kulturpolitik som står för en mångfald av offentligt finansierade kulturella uttryck, med armlängds avstånd från politiken. I det öppna samhället har konstnären en given plats.

Kulturministern har gått ut starkt från start och sagt att konstnären ska vara fri, kultursamverkansmodellen ska förstärkas, villko-

ren för professionella konstnärer ska förbättras och filmpolitiken ska uppdateras till 2.0. Det är välkommet, och inte en dag för tidigt. De fria scenkonstnärerna i Malmö kan vittna om att det tar lång tid att bygga upp, men det går rasande fort att riva ner. Räddningsinsatserna måste komma innan det är för sent och de åtgärder som sätts in måste vara långsiktigt hållbara. En långsiktig förstärkning av kultursamverkansmodellen är också nödvändig för det regionala filmstödet. Nu förväntar vi oss handling bakom orden.

KARTAN I SVENSK POLITIK ser inte längre ut som den gjort. Den kommer framöver i allt högre grad präglas av kompromisser, samarbeten och allianser, som verkar ett tag för att sen överges till förmån för nya. Det kommer att bli en speciell mandatperiod för regeringen att navigera mellan egna väljare och ingångna överenskommelser, och det kommer att kräva uthållighet och påhittighet av alla som är inblandade. En säker bedömning är att om det var svårt att bilda regering, så kommer det vara tuffare att leda den. Ylva Johansson tar det med ro – ”svensk arbetsmarknad bygger på kompromisser”.

Men bra kompromisser kräver att man har koll på vem man är och vart man vill för att inte gå vilse. Jag känner ett starkt stöd från er medlemmar i Teaterförbundet för scen och film att kämpa för bättre villkor för scen och film och ett vitalt kulturliv i hela landet.

SIMON NORRTHON
ORDFÖRANDE

PÅ OMSLAGET: 3 EPISODES OF LIFE, INSTITUTET
FOTO: MARKUS ÖHRN

Scen & film – TEATERFÖRBUNDETS TIDNING

Utkommer med sju nummer per år och sänds utan särskild beställning kostnadsfritt till Teaterförbundets medlemmar.
Prenumerationspris: 350 kronor/år.

Ansvarig utgivare: **Mika Romanus**. Chefredaktör: **Magdalena Boman**.

Layout: **Magdalena Boman**.

Grafisk form: **Mu ab**

Återkommande medarbetare: **Gertrud Dahlberg, Ylva Lagercrantz Spindler, Gert Lundstedt**.

Redaktionskommitté: **Åse Axberg, Jörgen Bergmark, Måns Clausen, Eleonor Fahlén, Amy Fee, Bengt Fröderberg, Minna Krook, Julia Reinhard, Mika Romanus, Martyna Lisowska**.

scen & film gör fördjupande reportage och intervjuer med personer verksamma inom scen- och filmområdet. Tidningen bevakar aktuella frågor av facklig, konstnärlig, kultur- och arbetsmarknadspolitisk natur.

Postadress: Teaterförbundet, Box 127 10, 112 94 Stockholm.

e-post: magdalena@mboman.se, magdalena.boman@teaterforbundet.se

Besöksadress: Kaplansbacken 2A.

Telefon: 08-441 13 00. Fax: 08-653 95 07. Redaktion: 070-664 55 59.

Annonser: **SB-Media AB**, Alex Simonsson Tel: 08-545 160 63.

e-post: alex@sb-media.se

Tryck: **DanagårdLitho**, Ödeshög 2019.

Repro: **Cicero Tryck och media**.

ISSN 2001-5518

Scen & film är medlem i Sveriges Tidskrifter

Pdf på tidningen finns även på TFs hemsida: www.teaterforbundet.se

10

12

18

30

Innehåll nr 1-2019

4 MÅNADENS BILD

Animatör, bildprojektioner för scen: Helene Berg.

6 METER PRODUKTION FÄLLS FÖR ARBETSMILJÖBROTT

Skyldig till oaktsamhet, döms att betala halv miljon kronor.

10 INTERVJU: AMANDA LIND

Konstnärers villkor prioriterad fråga för kulturministern.

12 STUNTUTÖVARES ARBETSMILJÖ I FOKUS

Seminarium på Göteborgs filmfestival efter olycka förra året.

18 FILMBRANSCHEN MÅSTE SAMLA SIG BÄTTRE

Filmboom råder, samtidigt lämnar yrkeskunniga branschen.

24 ALBA AUGUST ÄR ÖVERALLT

Möt årets mottagare av Sästaholmspriset.

28 FÖRSLAG OM ÄNDRAD STREJKRÄTT VÄCKER ORO

29 KRÖNIKA: SAMUEL JARRICK

Konstaktivism kanske är nästa steg i operavärlden.

30 HJÄRTEPROJEKT OM HILMA AF KLINT TAR FORM

Mette av Klint gör nyskriven opera för Moderna museet.

Nästa nummer kommer den 3 april

Presstopp den 14 mars

10 Amanda Lind. Foto: Magdalena Boman.

12 Stuntutövaren Nilla Hansson, producent Joakim Hansson och stuntskådespelaren Alexander Lindman. Foto: Magdalena Boman.

18 Ur SVT:s serie *Allt jag inte minns*. Foto: Ola Kjelbye. Som spelades in hösten 2018 i Trollhättan.

30 Ur *Hilma – an opera about hidden art*. På bild: Fredrik och Mette af Klint. Foto: Eva Malmsten Nordell.

Makalös Tummelisa i Örebro

Namn: Helene Berg.

Ålder: 51 år.

Yrke: Animatör, gör bildprojektioner för scen.

Det bästa med ditt yrke: När samverkan mellan olika uttryck bildar en

helhet. Det är så lustfullt.

Aktuell med: Projektioner till *Jag är en annan nu*, i regi av Björn Runge på Riksteatern. *Malnet*, ett fantasilaboratorium tillsammans med Räserbyrån. Dj:ar i *Livevisuals*, på Fasching.

Kulturupplevelse som inspirerar: William Kentridges utställning *The refusal of time* på Umeås bildmuseum, som visas till mitten av mars. Han är en stor inspiratör.

MED FÖRESTÄLLNINGEN TUMMELISA, i regi av Isabelle Moreau, storsatsade Örebro länsteater på scenografi, kostymer och projektioner. Det blev en generös musikal för barn från sju år med nyskriven musik av Christer Christersson, nyskrivet libretto av Erik Norberg, fem orkerstermusiker och åtta musikalartister på scen.

– Tummelisa var riktigt bra teamwork, med utrymme för fantastier. Vid ett tillfälle flyger Svala iväg söderut. I hoppet förvandlas han till en animerad fågel, som cirklar runt den stora eken, tar ett varv runt i salongen och sedan in i de projicerade trädtopparna och försvinner igen.

Att välja digital bild eller digital rörlig bild på scen är långt ifrån självklart. I det här fallet ville scenografen Hanna Cecilia Lindkvist verkligen ha med projektioner och förankrade detta tidigt i processen, med regissören. Alla tre var involverade på skisstadiet.

– Bilden jag har valt visar den illusoriska helheten, där scenografi, ljus, projektion och aktion har vävts samman. Den stora eken var en central del av projektionerna, och förändras över årstiderna och under olika tider på dygnet.

Trädet var uppbyggt som ett digitalt collage, en kombination av tecknade bilder och fotografier, berättar Helene.

– Jag animerade de enskilda bladen, för att ge liv åt trädet. De kunde röra sig i vinden, ändra färg och falla när hösten kom, och knoppas om våren. De utförde en även en slags bladvkoreografi à la Ester Williams och dansade i ring.

Med hjälp av Helenes animationer fick föreställningen även en filmisk öppningsscen, då Fjäril flyger med Tummelisa på ryggen genom den mörka skogen som samtidigt projicerades bakom dem som en animerad 3D-åkning.

– Det hela var ett slags illusionsmakeri och ett påtagligt sådant. Det fanns två meter långa daggmaskar i jättebra konsistens. Ambitionsnivån var hejdlös. All scenografi var patinerad och Jonna Bergelins kostymer var makalösa. Du skulle lätt kunna göra en utställning av föreställningen. Så fin var den.

MAGDALENA BOMAN

Säsongs två av Biggest Loser VIP.

Meter produktion fälls för arbetsmiljöbrott

En praktikant på Meter Television AB föll fyra meter ned ett stengolv. Hon skadade sig svårt, fick inre blödningar och flera benbrott. Händelsen är klassat som ett arbetsmiljöbrott och Meter Produktion har dömts att betala böter på 500 000 kronor.

OLYCKAN INTRÄFFADE i slutet av april förra året när tv-programmet *Biggest Loser VIP 2* spelades in vid Ekolsunds slott utanför Enköping.

Under inspelningen utförde praktikanterna arbetsuppgifter sittandes i en trappa. När kvinnan reste sig upp föll hon fyra meter rakt ned i ett stengolv och fick omfattande skador. Bland annat fick hon blödningar på lungor och mjälte samt ett flertal benbrott.

Fallolyckan har klassats som ett brott mot arbetsmiljölagen. Domstolen skriver i domslutet att produktionsbolaget har

gjort sig skyldigt till oaktsamhet och brisande riskbedömning. I domen står också att oaktsamheten bestått i att Meter Television "inte planerat, ordnat och bedrivit verksamheten på sådant sätt att risken för olycksfall undanröjts. Hade dessa åtgärder vidtagits hade olyckan med stor sannolikhet inte inträffat".

För brottet dömdes Meter Television att betala en företagsbot på en halv miljon kronor.

GERTRUD DAHLBERG

Fråga i förra numret:

Ett år efter #metoo, har det skett någon förändring?

Ja 80 %

Nej 20 %

**Hur gör du?
Går du på bio, mer än
genomsnittspersonen?**

Svara **Ja** eller **Nej** på:
www.teaterforbundet.se

BAROMETERN

Går du på bio mer än genomsnittspersonen?

"Nja, Inte så mycket som jag önskar, nu ser jag mest humor på nätet"

Linnéa Fohlin, filmtributör:

– Är snittet bara två om året? Trodde det var högre. Då ser jag nog lite fler än så. Men inte så mycket som jag hade önskat. Förra året såg jag *Goliat* och *Gräns* på bio. Kan inte komma på fler just nu. Men jag jobbade i Björkliden mellan januari och maj. Där hade vi inte ens internet, så då blev det inte mycket film. Annars ser jag mycket film via nätet. Jag har Netflix, HBO, Cmore och Viaplay och seriefrossor en hel del. Nu är det mest humorserier för att det är lättare när man är utarbetad och trött.

"Nej tyvärr, branschen måste göra ordna bättre streamingtjänster"

Anders Nivo, ljudtekniker film:

– Jag skulle vilja svara ja på den frågan. Men det blir nog inte jätte mycket mer än så. Max fem gånger per år, om jag inte går på någon festival förstås. Problemet är att det inte finns någon streamingtjänst som erbjuder bra långfilm till vettigt pris som Netflix och HBO, där det mest blir serier. Branschen har tappat filmen, och måste göra något åt det problemet. Varför kan inte Filminstitutet ordna en streamingtjänst på sin hemsida för svensk film?

"Nej däremot kan jag seriefrossa, historier jag sett tidigare"

Hanne Wirde, producent:

– Nej jag går inte mer än genomsnittet på bio. Det har jag inte tid med. Däremot går jag långt över genomsnittet på teater, för det är mitt jobb. Jag har redan sett 15 föreställningar i år. Fast kan jag seriefrossa, och falla tillbaka till serier jag sett tidigare. Det är nog så att jag har en kvot av historier som jag håller i huvudet. Orkar inte lära känna för många människor. Jag upplever filmer som alldeles för korta idag. Det är som att om jag har vant mig vid att följa längre bågar i berättelserna.

Så når scenkonsten ut i hela landet

Mer pengar och fler möten. Så lyder svar på frågan om hur scenkonsten ska kunna nå ut till alla delar av landet.

Det framkom på ett seminarium vid Folk och Kultur i Eskilstuna.

ALLA SOM BOR I SVERIGE har inte samma möjlighet att ta del av professionell scenkonst. Framför allt de som lever i glest befolkade regioner har små möjligheter att kunna se exempelvis dans, barnteater och föreställningar. På konventet Folk och Kultur samlades tre kulturproducenter och två politiker för att diskutera hur tillgängligheten för kulturen ser ut och hur den kan utvecklas.

– Vår verksamhet blir svårare och svårare, med mer tidsåtgång och sänkta stöd. Det som behövs är fler möten med arrangörer för att visa vad vi erbjuder. Men främsta önskan är ändå mer medel, sa Anna Wennerbeck, konstnärlig ledare för Embla dans & teater.

Hon fick medhåll av Maria Gage, teaterkonsulent.

– Fler möten mellan producenter och arrangörer behövs för att se vilket utbud som finns.

Från politikerna på plats fanns förståelse för problematiken. Men när fördelning av pengar ska ske finns det många aspekter som ska vägas in och ibland är det svårt att se hur viktig kulturen är i ett vidare perspektiv.

Magdalena Boman

Anna Wennerbeck, dansare, koreograf och konstnärlig ledare.

– Vi som politiker måste kunna se vad kulturen bidrar med ur bildningssynpunkt, där små saker kan ge stora effekter. Zlatans bok som fick unga att börja läsa, är bara ett exempel, sa Christer Nylander (L), ordförande i kulturutskottet.

Han tog även upp att administrationen för kulturproducenter bör blir lättare och inte ta lika mycket tid som idag, eller skapa osäkerhet om vad som är rätt eller fel vid exempelvis ansökningar.

Den nytilträdde kulturministern Amanda Lind (MP) gjorde också ett framträdande på Folk och Kultur. I hennes tal var en av de främsta punkterna just tillgängligheten till kultur.

– På mitt bord finns ett gediget underlag som jag ska jobba vidare med. Jag ska göra mitt bästa för att kulturen ska kunna leva i hela landet, sa hon.

PETER REHNFELOD

Seminarieret *Scenkonst i hela landet – hur är det möjligt?* ordnades av Teaterförbundet för scen och film, Teatercentrum och Danscentrum.

Bråttom hitta EU-lösning för upphovsrätt

Man måste ständigt ta strid för kulturen, sa kulturminister Amanda Lind (MP) på Folk och kultur. Det gäller inte minst upphovsrätten. Hur ska konstutövare få rimlig ersättning för sitt arbete och vad innebär EU:s nya lagstiftning? Det diskuterades på ett seminarium anordnat av KLYS.

LOGIKEN ATT KUNNA ta andras verk, visa dem och tjäna pengar, den är svår att förstå, konstaterade regissören Harald Hamrell när han berättade om vad upphovsrätten betyder för hans konstnärliga frihet och försörjning.

Han är inte ensam om att se hur filmer, musik och andra konstverk blivit allmän egendom som få vill betala för. Sångerskan Katarina Henryson har sett samma utveckling de senaste 20 åren. Hon måste idag arbeta på ett annat sätt än tidigare.

– En skiva som förut gav intäkter är nu mer som ett visitkort för att kunna framträda. Samtidigt finns det bättre möjligheter att nå ut över hela världen. Konserterna är det som ger ersättning, sa hon.

Framtida förändringar är möjliga. Men

vägen dit är full av förhandlingar och kompromisser. Just nu pågår arbete inom EU för en ny lagstiftning kring upphovsrätt. 28 länder med olika synsätt och Europaparlamentet behöver komma överens.

– Det är bråttom. Efter EU-valet i maj kommer ett nytt parlament som kanske är mindre intresserat av en lösning på det här området. Dessutom nya människor och i höst en ny kommission som är jätteviktig i processen, berättade Robert Nilsson, kansliråd på kulturdepartementet.

På plats fanns också representanter för kulturskapare som nu bara kan se på när deras konstverk tillhandahålls av teknikjättar som Google och Youtube.

– Det handlar om att de största aktörerna ska dela med sig lite, lite av sin stora,

stora vinst, sa Alfons Karabuda, kompositör och ordförande i SKAP.

Ett steg är att samla krafterna i ännu större omfattning. Många yrkesgrupper drabbas av dagens förhållanden för upphovsrätten.

– Det skulle vara bättre om kulturskapsorganisationerna gick ut mer gemensamt och var mer enade utåt. Ni måste vara stora precis som de är stora, uppmanade Sanna Wolk, professor i upphovsrätt.

Följetongen om EU:s lagstiftning fortsätter. En omröstning sker troligen i mars eller april för att hinna före EU-valet.

PETER REHNFELOD

Läs mer om EU:s upphovsdirektiv på sidan 14 i tidningen.

AF Kultur hotas av nedskärningar

Stora nedskärningar är att vänta på Arbetsförmedlingen. De förväntas slå hårt mot AF Kultur Media vilket i sin tur kan bli ett dråpslag för många kulturutövare.

– Det är djupt oroande, säger Mika Romanus, förbunds- direktör för Teaterförbundet scen och film.

I ETT ÖPPET BREV uttrycker KLYS, Konstnärliga och litterära yrkesutövares samarbetsnämnd, där Teaterförbundet scen och film ingår, farhågor över utvecklingen som kan innebära bantade resurser till Arbetsförmedlingen Kultur Media.

”KLYS motsätter sig fortsatta nedskärningar och vädjar till ansvariga att värna om den välfungerande organisation och unika kompetens som AF Kultur Media besitter. Kulturarbetsmarknaden är särpräglad med särskilda behov när det gäller kompetens och insatser för arbets- och uppdragsförmedling samt utbildning för de arbetssökande”, står det i det öppna brevet som skickades till Arbetsförmedlingens högsta styrelse redan innan beslutet om neddragningarna inom Arbetsförmedlingen hade fattats.

– Inom AF Kultur Media finns en unik kompetens om kulturskaparnas speciella och ofta ryckiga arbetsmarknad. Om den kunskapen försvinner riskerar många av våra medlemmar att komma i kläm, framhåller Mika Romanus.

ARBETSFÖRMEDLINGENS besked om att varsla 4 500 personer kom bara en dryg vecka efter att den nya regeringen tillträdde i slutet av januari. Den gigantiska hårdbantningen innebär att var tredje anställd varslas och att mängder av förmedlingskontor runt om i landet sannolikt kommer att stängas.

Bakgrunden är den M/KD-budget som röstades igenom i riksdagen i december och den så kallade januariöverenskommelsen mellan Socialdemokraterna, Miljö-

partiet, Centerpartiet och Liberalerna där en av punkterna har rubriken ”Arbetsförmedlingen reformeras i grunden”.

I dagsläget är det oklart hur AF Kultur Media kommer att påverkas av neddragningarna. Men enligt Stefan Popovic, chef för AF Kultur Media, finns det skäl att vara orolig.

– Det är svårt att säga exakt vilka konsekvenser det kan få men det är klart att det kommer påverka i den meningen att vi inte kan vara lika många som jobbar med att serva våra arbetssökare- och arbetsgivare, i alla fall inte på det sätt vi har gjort tidigare genom fysiska möten, säger Stefan Popovic till SVT:s Kulturnyheter.

Teaterförbundet för scen och film fortsätter att agera genom KLYS för att värna AF Kultur Media.

GERTRUD DAHLBERG

HALLÅ DÄR...

Norrdans ska bli bredare och spetsigare

Hallå där Martin Forsberg, chef för Norrdans, vad gör du just nu?

– Jag har precis börjat jobba på Norrdans igen efter två månader lång tjänstledighet när jag har satt upp dansinstallationen UNTZ UNTZ UNTZ på Århus

Teater.

Du började ju som chef i augusti. Har du redan varit tjänstledig?

– Ja, och det är ett av mina hetaste tips för nyutträdde chefer att ta ledigt efter några månaders arbete, haha. Men allvarligt talat har det varit bra att få ett reflektionsrum, summera vad jag hittills har gjort, hur jag ska fortsätta och vilka strategier som behövs.

Är det stor skillnad mellan att leda en institution jämfört med att vara frilansande koreograf?

– Absolut. Det har varit mer utmana-

de men också roligare än vad jag trodde. Framför allt gäller det att långsiktigt bygga varaktiga relationer till medarbetarna. Som koreograf och fri fågel arbetar du däremot med tidsbegränsade projekt och det ställer inte samma krav på ledarskapet. Det är jättekul att försöka entusiasmera och utveckla en kollektiv vision. Jag vill leda med kärlek. Chefskapet ställer också andra och mer pragmatiska krav på lobbyarbete och att förhandla med utomstående aktörer. Norrdans uppdrag är att väcka yngre människors intresse för samtida dans och koreografi i Sveriges fyra nordligaste län. Det är ett område som till ytan är lika stort som Storbritannien men som bara har en miljon invånare.

Hur ska du lyckas med det?

– Det kanske låter lite paradoxalt men jag vill att vi ska bli bredare och samtidigt också spetsigare. Vi behöver experimentera för att hitta vägar att nå ut till en stör-

re publik. Vilka format finns egentligen? Behöver danskonst vara samma sak som scenkonst? Kanske kan vi dansa i skolmat-salar? Det finns mycket att undersöka när det gäller dansens roll i samhället. Jag ser det som ett privilegium att skapa en stark och tydlig röst för danskonst i norra Sverige. Min vision är att sänka trösklarna och ge publiken rätt nycklar för att förstå danskonst. Konsten är vårt viktigaste demokratiseringsverktyg.

Vad kommer att hända på Norrdans framöver?

– Vi har mycket spännande på gång, bland annat samarbeten med internationella koreografer som Ludvig Daae, Keren Levi och Olga Tsvetkova. Dessutom kommer jag själv att koreografera en gång per år under mitt förordnande som sträcker sig till sommaren 2022.

GERTRUD DAHLBERG

"Angeläget med produktionsrabatter för filmen"

Än finns det inget beslut om produktionsrabatter för filminspelningar i Sverige.

För att skynda på frågan har en delegation från film- och tv-branschen uppvaktat både riksdagens kultur- och näringsutskott.

Teaterförbundets Mika Romanus är optimistisk efter mötet.

Sverige sneglar på den finska modellen av produktionsstöd. Bild från den finska öppningsfilmen *Aurora* vid Göteborgs filmfestival.

FÖRHOPPNINGSVIS kommer budgeten 2020 att innehålla ett förslag om produktionsrabatter för filminspelningar i Sverige.

– Men det gäller förstås att få med finansdepartementet, säger hon.

Delegationen som uppvaktade sex av riksdagens ledamöter i kultur- och näringsutskottet bestod av: Teaterförbundet för scen och films förbundsdirektör **Mika Romanus**, **Eva Hamilton**, ordförande för Film & TV-producenterna, **Johan Holmer**, generalsekreterare för Film & TV-producenterna, **Anette Mattson**, vd för Film Capital, **Mikael Fellenius**, vd för Film i Väst och **Stefan Klockby**, public affairchef på SF Studios.

Syftet med träffen var att informera

om de föreslagna produktionsincitament som syftar till att göra Sverige till ett mer lockande land för filminspelningar – såväl inhemska som internationella. Målet med produktionsrabatterna är att stimulera landets tillväxt i stort, stärka regionerna och samtidigt gynna den svenska filmbranschen.

– Vi framhöll också vilka negativa konsekvenser det medför när alltför många svenska tv- och filmproduktioner spelas in utomlands. Det är viktigt att vi kan behålla kompetensen i Sverige och att vi dessutom blir ett konkurrenskraftigt inspelningsland. Annars kommer vi att hamna på efterkälken. Frågan är angelägen och det är bråttom vilket politikerna också tyckte förstå, framhåller Mika Romanus.

Under mötet i riksdagen bestämdes att försöka få till ett seminarium om produktionsrabatter för utskottens ledamöter i april.

– Dessutom kommer vi inom kort att kontakta näringsminister Ibrahim Baylan (S) för ett möte, säger Mika Romanus.

Även kulturminister Amanda Lind (MP) ser produktionsrabatt på filminspelningar som ett sätt att förbättra förutsättningarna för svensk film, och hoppas att rabatterna snart blir verklighet. Det lät hon meddela strax efter att hon tillträtt i januari.

G

ERTRUD DAHLBERG

Läs även kulturminister Amanda Linds kommentar om produktionsrabatter på sid 10.

Rabatter i andra länder

Idag erbjuder flera delstater i USA och 27 länder i Europa någon form av produktionsincitament (det vill säga skatterabatt och/eller annan ekonomisk kompensation) för att stimulera film- och tv-produktion och locka till internationella inspelningar.

I dagsläget är det bara Sverige, Danmark, Luxemburg och Lichtenstein som inte erbjuder någon form av produktionsincitament.

Irland har Europas mest generösa bidrag.

Skatteavdrag ges till både långfilmer och tv-produktion. Varje produktion får minst 33 procent av alla omkostnader betalda, 80 procent av den totala produktionskostnaden eller max 70 miljoner euro (drygt 700 miljoner SEK). Upp till 90 procent av kostnaderna kan betalas ut i förskott. Några av kraven är att huvudkaraktären i produktionen ska spegla irländsk kultur och att huvudkaraktären är irländsk. Mellan 2007 och 2013 växte filmsektorn i landet med 17 procent.

Produktionsstöd i Sverige

För ett drygt år sedan lämnade Svenska Filminstitutet och Tillväxtverket över rapporten *Fler filminspelningar till Sverige* till regeringen. Utredningen har bland annat sneglat på Finland och föreslår att likande regler ska gälla i Sverige. I Finland krävs bland annat att produktionen har en finländsk samproducent eller en finländsk produktionskoordinator, att finländsk specialkompetens används och att finländska miljöer dokumenteras.

I korthet föreslår utredningen:

- att en produktionsrabatt införs (som är mindre krånglig än ett skatteavdrag) på minst 25 procent för svenska och internationella filminspelningar som görs i Sverige.
 - att 300 miljoner kronor per år avsätts till produktionsrabatt (utan maxbelopp per produktion).
 - att Internationella produktionsbolag måste ha samarbetsavtal med ett svenskt produktionsbolag för att få rabatten.
 - att svenska och internationella produktionsbolag har samarbetsavtal med svenska efterproduktionsbolag för att få rabatten.
- (Källa: Fler filminspelningar till Sverige, undersökning av Svenska Filminstitutet och Tillväxtverket)*

"Vi ska ta nya steg för att förbättra konstnärers villkor"

Ingen minister i den nya regeringen fick utstå så mycket kritik när hon tillträdde som kultur- och demokratiminister Amanda Lind. Men hennes cv är gediget, hon kan kulturfrågorna från ett lokalt perspektiv och rankar kulturskaparnas villkor som en av de viktigaste frågorna.

AMANDA LIND GÖR SIN artonde dag på jobbet som kulturminister när vi träffas. Senaste veckan har hon rest mycket, bland annat besökt skid-VM i Åre och Jokkmokks marknad på samernas nationaldag. Amanda Lind är inte bara kultur- utan också demokrati- och idrottsminister.

Hon får en kopp varm choklad av sin pressekreterare och vi slår oss ned i Amanda Linds hörnrum på departementet.

När hon tillträdde beskrevs hon i P1 Kultur som rollspelsfantast, serietidningsälskare och blockflöjtsspelare. En snäv beskrivning tycker hon själv, rollspel slutade hon med i tidiga tjugooåren:

– Rollspel är en rolig och kreativ sysselsättning som öppnade dörrar till andra kulturyttringar som musik, slöjd och hantverk. Nu blir det mest att läsa böcker, och jag gillar att se på film.

Så vi börjar med filmpolitiken. Svensk film- och dramaproduktion går på högvarv. Men produktioner flyttar utomlands för att det är billigare där. För drygt ett år sedan publicerade Tillväxtverket på regeringens uppdrag rapporten *Flerfilminspelningar till Sverige. Tänker du gå vidare med den?*

– Närliggande länder i Europa har produktionsrabatter och andra produktionsincitament. Det skapar orättvisa villkor för svensk filmproduktion. Det är viktigt för branschen att få det även i Sverige. Jag har stor förståelse för det, säger hon och lovar verka för samarbete med näringsdepartementet.

FILMINSTITUTETS VD Anna Serner hotar med att ge allt marknadsstöd till kvinnliga filmskapare om inte fler kvinnor får chansen att göra film. Kulturministern förstår frustrationen, men tror inte på förslaget.

– Jag tror snarare på Filminstitutets talangprogram som fångade upp unga kvinnliga filmskapare. Jag kommer att föra en dialog med Filminstitutet och branschen om vilka steg vi kan ta.

Steg behöver också tas för konstnärernas och kulturskaparnas villkor, en av de viktigaste frågorna menar Amanda Lind.

– Min företrädare Alice Bah Kuhnke (MP) tillsatte den konstnärspolitiska utredningen (*Konstnär – oavsett villkor? SOU 2018:23*). Det är viktigt för mig att ta förslagen vidare.

Många förslag i utredningen kräver förändringar av socialförsäkringar, trygghetssystem och skattelagstiftning ... Ansvarsråden som inte är kulturdepartementets.

– Det kommer att kräva samarbeten mellan departementen och statsråden. Vi har en överenskommelse att vi ska ta steg framåt i de här frågorna.

Förändringarna är alltså en prioriterad fråga?

– Absolut. Miljöpartiet gick till val på att stärka konstnärers och kulturskapares villkor. Det är nu även en prioriterad fråga i regeringsförklaringen.

Senaste decennierna har det gjorts stora och små kulturutredningar, skrivits rapporter och lagts fram betänkanden för att förbättra kulturskaparnas villkor.

Ändå tycker många att det händer lite. Vad säger du till dem?

– Det tenderar att bli långa processer när system ska ändras.

Det fria konst- och kulturlivet är de största sponsorerna av kulturlivet menar Teaterförbundet scen och films ordförande, Simon Norrthon. Det fria kulturlivet fick en anslagshöjning med 25 miljoner 2018.

Kan det räknas med mer?

– Ytterst blir det en fråga för budgetförhandlingarna. Inget jag kan utlova idag, men något som jag ser som angeläget.

Samverkansmodellen, behöver den förändras?

– Vad vi kommit överens om i regeringen är att stärka samverkansmodellen. Att säkerställa att alla människor i hela landet får ta del av kultur. Jag kommer noggrant lyssna på olika aktörer runt om i landet, vilka synpunkter som finns, slår Amanda Lind fast.

GERTLUNDSTEDT

Amanda Lind

Född: 1980 i Uppsala, uppvuxen i Luleå, bor i Härnösand och veckopendlar.

Bakgrund: Kultur och hållbar samhällsplanering.

Politiska uppdrag: Ledamot i kommunfullmäktige Härnösand 2011–2018, samt ordförande för samhällsnämnden med ansvar för bland annat kulturfrågor 2011–2014. Partisekreterare i Miljöpartiet 2016–2019, Kultur- och demokratiminister 2019–

Certifiering skulle skapa säkrare inspelningar

Arbetsmiljö och säkerhet var i fokus på Göteborgs filmfestival under ett seminarium kring stuntutövarnas arbetsmiljö och villkor. Scen & film var på plats.

Nilla Hansson, stunt, Joakim Hansson, producent, och Alexander Lindman, stuntskådespelare, i samtal under Göteborgs filmfestival.

FÖRRA ÅRET INTRÄFFADE en olycka under inspelningen av *Hamilton*. En skådespelare fick allvarliga brännskador när han slängde iväg en molotovcocktail. Händelsen har skakat om branschen och samtidigt väckt frågan om vem som axlar ansvaret för en olycka när stunt och special effects är involverade i produktioner.

Vad beror det på att det går fel, när funkar det och när funkar det inte? Är det stress, brist på pengar eller kompetens? undrade Simon Norrthon, moderator och ordförande i Teaterförbundet för scen och film.

Stuntkoordinator Martin Zetterlund påpekade att många vill bli kontaktade så tidigt som möjligt inför en produktion, för att ha så få lösa trådar som möjligt. Men eftersom mycket kring inspelningen är rörligt och förutsättningar ofta ändras längs vägen så måste stunts anpassas och säkras på nytt.

– Problemet är att vi inte kan planera i tid. Det har blivit standard att regissörer inte vill låsa inspelningsplatserna förrens sent. När regi och foto, på plats, säger: Kan vi inte göra så här för att få en snyggare bild? Då står vi inför riktigt stora problem, sa producenten Joakim Hansson.

Mike Lundin, inspelningsledare och FAD, som bryter ner manus och ska ha koll på alla detaljer, påpekade att producenterna som har ett stort ansvar, ibland det yttersta, inte alltid är på plats.

– Vi har skyddsbud som ska hålla ett extra öga på allt, men faktum är att vem som helst kan uttrycka oro på set och berätta det för mig eller för skyddsbudet, sa Mike, eftersom det som sker kan påverka andra avdelningar. Det kan alltid finnas riskmoment man glömt.

I Sverige har vi länge följt praxis, och lagt ett extremt stort ansvar på stuntkoordinatorer och utövare, fast de inte är an-

svariga, nyanserade Joakim Hansson.

– Många svenska producenter känner inte till arbetsmiljölagen. Vi måste lära oss att ta det juridiska ansvaret. Men det gör vi inte. Vi skriver inte papper kring uppgiftsfördelning, vi följer bara praxis, sa Joakim.

Så det sker ingen delegation av arbetsmiljöarbetet nedåt?

– Nej inte i juridisk mening. Vi ger andra ett ansvar som de inte kan ta. Vi har extremt dålig delegation i det vi kallar för säkerhetsarbete och systematiskt arbetsmiljöarbete. Många linjeproducenter har inte ens gått kurs i säkerhet, fortsatte Joakim.

I stort sett alla a-funktioner måste utbildas och certifieras, menade han.

– Om en olycka sker, och vissa går på faktura medan andra är löntagare på set, så skapar det osäkerhet runt ansvarsfördelningen. Blir det tvist är det två bolag som slås. Vi har inte utrett vad som gäller än, sa Joakim Hansson.

David Peter, som ansvarar för special effects, SFX, påpekade att olyckan under *Hamilton* bidragit till att hans bolag har ändrat i sina rutiner.

ETT AV DE STORA problemen är att inspelningstiden har blivit allt tajtare. Samtidigt läggs komplicerade SFX-scener ofta sist på inspelningsdagen. Och när tidsramarna ändras, måste SFX och stunt förklaras för att vara säkert.

– Bolagen har blivit bättre på att riskbedöma inspelningsplatserna, men vi märker att det finns brister i riskbedömningarna runt scenerier. Det finns tillfällen när stunts riskbedömningar inte dokumenteras, det är oroväckande, sa Eleonor Fahlén från Teaterförbundet för scen och film.

Skyddsbudet har rätt att stoppa en inspelning. Men det krävs också en tydlig dialog från arbetsgivaren, så att ombuden

känner att de har produktionen bakom sig.

– Det jag är mest nervös för, är små förändringar på plats. När tiden blir knappare får jag inte tid att repetera med tekniker och ljussättare. Även om jag koreograferat. Min fot kan riskera att komma in i en lampa och jag måste justera fallet, eller så kan de sätta mikrofonen på ett annat sätt. Även jag har ett ansvar att säga stopp när justeringarna blir alldeles för många, säger Alexander Lindman.

Martin Zetterlund påpekade att det bör finnas en koordinator mellan stunts och produktionen. På själva inspelningsdagen sitter ju stunts i mask och kostym och blir utslängd i sista minuten.

– Då måste någon annan vara på plats och se hur förutsättningarna ändrats, sa Martin Zetterlund.

Misslyckanden beror ofta på bristande kompetens, och för lite pengar. Det går ut över arbetsmiljön, sammanfattade Simon Norrthon. Men certifiering och kompetensutveckling kan göra att kompetenta personer stannar i branschen.

– Producenter måste också veta att de har ett samordningsansvar när det finns flera företag på plats. Det är en del av lagen. Finns det mer än två olika bolag på plats, så måste man samordna vem som gör vad. Görs detta får vi ett tydligt arbetsmiljöansvar, sa Joakim Hansson efter seminariet.

MAGDALENA BOMAN

I panelen satt **Anna Ågren**, kostymdesigner, **Eleonor Fahlén**, regionalt skyddsbud Teaterförbundet, **Jim Lindmark**, platschef, **Mike Lundin**, inspelningsledare FAD, **Martin Zetterlund**, Stuntkoordinator, **David Peter**, SFX, **Nilla Hansson**, stunt, **Joakim Hansson**, producent, och **Alexander Lindman**, stuntskådespelare.

Kerstin Österlin
Sveriges auktoriserade gestaltterapeuter

Samtalsterapi

Samtalsterapi och existentiella samtal kan vara en avgörande tillgång för den kreativa människan. Att reflektera över och försöka förstå sitt liv kan hjälpa en att se nya perspektiv och möjligheter.

www.kerstinosterlin.se
kerstin@kerstinosterlin.se
0704-38 85 39

En dialog med mina studenter
**SÅ KAN MAN SKRIVA DRAMATIK
FÖR TEATER, FILM OCH TV**
av Carl-Johan Seth

En kortfattad handledning för Dig som vill pröva Din idé.
Första häftet BASIC - en dialog med mina roliga studenter.
65 sidor. Kostar 85 kronor. Finns i bokhandeln och online.

Carl-Johan Seth, (skriver oftast under pseudonym). Han har skrivit teater, film och Tv, mer än 50 kvinnoroller, är utbildad på, har skrivit för och regisserat på Dramaten, har jobbat på SF och Svt och är producerad på mer än 20 scener i Europa och USA.

KURSER OCH WORKSHOPS FÖR SKÅDESPELARE

Teater Alliansen

RÖSTTEKNIK FÖR SÅNG OCH TAL
25-29 mars, Stockholm

SÅNGGESTALTNING
3-5, 8-9 april, Göteborg

DUBBNING
15-18 april, Stockholm

Läs mer och ansök på www.teateralliansen.se

Hällefors folkhögskola

Studera i höst?

Läs någon av kurserna:

- Musikteaterlinjen i Örebro
- Teaterlinjen för dig med NPF i Hällefors

Sista anmälningsdag 5 maj. Läs mer på www.folkis.nu

Hällefors folkhögskola
Adress: Klockarv. 16, 712 33 Hällefors
Filial: Jordgatan 6, 702 23 Örebro

prolight+sound

2/4 – 5/4 2019
Frankfurt am Main

Boka **biljett online** nu och
spara upp till **15 euro**
→ prolight-sound.com

lead.
connect
excite.

En inblick i framtidens medietekniker

Låt dig inspireras av **trender** och **innovativa lösningar** inom **sektorn för event- och medieteknik** och träffa **ledare och viktiga aktörer** från branschen.

+++ Ljud, ljus, scen- och teaterteknik +++ Tv och
radio +++ Systemintegrering +++ Eventutrustning +++
Immersiva tekniker +++ Projektion och displayer +++
Laser och ljuseffekter +++ Fasta installationer +++
Eventsäkerhet +++

Kunskapsutbyte:

Immersive Technology Forum och **CAVIS – Congress for Audiovisual Integrated Systems** och mycket annat

mattias.dahlquist@sweden.messefrankfurt.com
Tel. +46 7 90 79 68 94

messe frankfurt

Kompromissförslag om upphovsrätten i EU

EU har i fyra år arbetat med att modernisera upphovsrättsdirektivet för en digital tidsålder. Vid Scen & films pressläggning presenterades nytt kompromissförslag.

FÖRHANDLINGARNA GÅR NU in i en slutfas mellan Europaparlamentet och rådet (där medlemsländernas ministrar är representerade). Parterna måste snabbt komma överens för att hinna fatta beslut om ny lagstiftning före Europaparlamentsvalet i maj.

Flera frågor, som berör Teaterförbundet scen och films medlemmar, är svåra att komma överens om. Exempelvis vilka företag som ska omfattas av kraven i direktivet. Frankrike, som vill inkludera alla företag, har nått en kompromiss med Tyskland, som vill undanta små och medelstora företag. Vidare är transpansregeln en stötesten. Den ger upphovsrättshavarna rätt till insyn i hur och var deras verk används på nätet. Dessutom ifrågasätts om rätten till skälig och proportionerlig ersättning, när upphovsrättshavarnas verk används digitalt, ska skrivas in i EU:s direktiv.

Teaterförbundet scen och films ordförande Simon Norrthon hoppas ännu på ett direktiv värdigt upphovsrättshavarna:

– Vissa regleringar måste göras för att stärka skaparnas intressen. Att det nu är lättare att ladda ned, men svårare att få betalt måste justeras. Jag tror direktivet förbättrar villkoren i framför allt länder med sämre lagstiftning än Sverige. Men en harmonisering i EU är viktig.

I BÄSTA FALL INNEBÄR ett nytt direktiv att upphovsrättshavare får bättre betalt för sitt material på internet, det gäller alltifrån film- och tv-produktioner till musik och skriftligt material.

I sämsta fall blir kompromisserna långtgående och slutresultatet urvattnat. Producenterna vill begränsa upphovsrättshavarnas rättigheter och betala så lite som möjligt. Amerikanska internetplattformar som Google och Facebook har in i det sista lagt ned stora resurser på lobbyarbete. Utöver storbolagens försök att vända opinionen menar kritiker att direktivet innebär slutet för internet som en fri arena.

Rumänien har som ordförandeland i EU ansvar för att driva på frågan om ett nytt upphovsrättsdirektiv fram till sommaren. Men obekräftade källor uppger att det förslag Rumänien lagt fram är deras sista. Om Europaparlamentet och rådet inte kan komma överens, faller direktivet.

Efter presstopp blev parlamentet, rådet och kommissionen överens om ett kompromissförslag. Exakt innehåll var ännu inte känt.

– Jag är hoppfull. Kulturskapares upphovsrätt får en starkt ställning. Det är extremt ovanligt att parlamentet går emot trilogens beslut, säger Ulrica Källén på Klys.

GERT LUNDSTEDT

Grattis Teateralliansen 20 år!

I år firar Sveriges största ensemble – Teateralliansen – 20 år.

DEN FÖRSTA FEBRUARI 1999 anställdes de första 66 skådespelarna av Teateralliansen. Sedan dess har denna unika och innovativa verksamhet vuxit. Från och med i höst, efter årets senaste anställningsomgång, har bolaget 180 skådespelare, konstaterade Teateralliansens vd Ulla Lidholm under jubileumsfirandet på Nalen i Stockholm.

I början av 90-talet, när teatrarna började skära ner på sin fasta personal, blev det allt mer uppenbart att en ny anställningsform krävdes på scenkonstområdet för att få en rättvisare ordning mellan frilansare och fast anställda.

– Tomas Bolme, dåvarande ordförande för Teaterförbundet och jag funderade över hur vi skulle kunna bygga landets största och bästa teaterensemble, sa Lars Edström, före detta ordförande för Teatrarnas Riksförbund.

Efter några års utredande lade de fram ett förslag på en fristående organisation där frilansande scenkonstnärer med lång yrkeserfarenhet hade en grundanställning, för att sedan ta tjänstledigt för andra engagemang. Arbetsgivaransvaret skulle inte bara innebära ekonomisk trygghet, utan också omfatta konstnärlig uveck-

ling och artistförmedling. Förslaget lades fram i riksdagen 1998, inte långt därefter beslutade riksdagen att Teateralliansen skulle permanentas. Nu firar alltså verksamheten med sina synnerligen kompetenta och kvalificerade skådespelare från hela landet 20-års jubileum.

– Jag kan med glädje berätta att 2018 är vårt bästa år hittills. Då var våra skådespelare som mest anlitade. Men vi önskar att fler ska rymmas inom alliansen. Vi vill minst fördubbla vår ensemble, sa Ulla Lidholm.

Anställningsformer är inte huggna i sten, sa Simon Norrthon, ordförande för Teaterförbundet för scen och film under jubileet, och konstaterade att fler fasta anställningar på teatrarna än vad vi har idag, lär det inte bli.

– Jag är inte säker på att en fördubbling räcker. Men jag är stolt över att representera en av ägarna här idag. Att Teaterförbundet äger detta ihop med Svensk scenkonst och Trygghetsrådet TRS är så speciellt, eftersom våra trygghetssystem inte hängt med i utvecklingen. Grattis kära 20-åring!

MAGDALENA BOMAN

Den senegalesiska sångerskan Adama Cissoko sjöng med skådespelare från bland annat Teateralliansen.

Magdalena Boman

Så vill forskare stoppa sångröstens åldrande

Röstslitage – orsakad av allt från dålig akustik till scenrök – tvingar ofta sångare att gå i pension redan vid 50. Det vill en grupp forskare vid Lunds universitet sätta stopp för. Tillsammans med Symf (Sveriges yrkesmusikerförbundet) och bland andra Göteborgsoperan, Kungliga Operan och Malmö Opera, undersöker de nu hur rösten åldras och hur man kan förebygga och rehabilitera dessa förändringar i rösten, enligt Sveriges Radio Kulturnytt.

Marcus Lindeen årets Mai Zetterling-stipendiat

Film- och teaterregissören Marcus Lindeen har tilldelats Konstnärsnämndens Mai Zetterling-stipendium på 200 000 kronor. Stipendiet delades ut på Göteborg filmfestivals invigning den 25 januari och motiveringen löd i urval: "Genom att skapa ett begränsat och kontrollerbart utrymme för sig själv och de medverkande, där man tillsammans både återskapar och kastar nytt ljus över de verkliga händelserna, öppnar han upp ett helt eget spår där den dokumentära filmen känns ny och gränslös." Marcus Lindeen har senast gjort den uppmärksammade dokumentärfilmen *Flotten*.

Cecilia Milocco i kortfilmen *Ingen lyssnar*.

Elin fick årets startsladd

Det blev Elin Övergaard som tog emot Startsladden vid årets filmfestival i Göteborg, ett av världens största kortfilmspriser. Hon tilldelas priset för *Ingen lyssnar*, om ett HVB-hem för ensamkommande flyktingbarn och vad som händer när kommunen bjuder in till samtal med boende i området. I juryns motivering står det bland annat "... en komplex och mångfacetterad film med mäterlig dialog, skådespel och klipp". Priset innefattar filmteknik, kontanter och tjänster till ett värde av 300 000 kronor. Årets jury bestod av Anna Anthony, producent, Shahab Mehrabi, regissör, Mattias Nordkvist, skådespelare och Isabella Eklöf, regissör. Bakom priset står bland andra Svenska Filminstitutet, Teaterförbundet och Film i Väst.

Ur Fredrik "Benke" Rydmans *Våroffer*.

Koreografer prisades av Teaterkritikers förening

När Svenska teaterkritikers förening delade ut sina priser för årets bästa scenkonst 2018, gick två av dem till koreografer. Fredrik "Benke" Rydman fick danspriset för sin uppsättning av *Våroffer* (Kulturhuset Stadsteatern). Barn- och ungdomsteaterpriset gick till koreografen och regissören Kajsa Giertz för *När då då* som spelades på Helsingborgs stadsteater där Giertz också är chef.

Teaterpriset gick till Erik Holmström för hans uppsättningar på Malmö dockteater och andra scener.

Fint pris till Anna Eborn

Filmregissören Anna Eborns dokumentär *Transnistra* har tilldelats det prestigefyllda priset Big Screen Competition på filmfestivalen i Rotterdam (IFFR). Det innebär biografidistribution och att den visas på tv i Nederländerna. Därtill betalas en prissumma på 30 000 euro ut, varav hälften går till filmens distributör.

Transnistra skildrar 16-åriga Tanya, hennes kompisar och deras sökande efter en plats i livet, vid en övergiven byggplats i Transnistrien som är en liten utbrytarrepublik i östra Moldavien.

Dags att söka bidrag för scenkonst

Jobbar du med scenkonst? Nu är det hög tid att söka årets verksamhetsbidrag hos Kulturrådet. Ansöka kan yrkesverksamma, fria aktörer som är professionellt verksamma i Sverige inom dans, teater, musikteater, opera, cirkus, performance och övriga uttryck. Ansökan kan göras online på Kulturrådets hemsida perioden 12 februari till 12 mars. Här kan du också läsa mer om sökkriterierna.

Upprörda känslor hos Skånes kulturarbetare

Region Skåne har beslutat att spara 20 miljoner kronor på kulturen 2019. Ett beslut som slår hårt mot fria scenkonstgrupper. När det regionala stödet dras ner minskar även staten, via Kulturrådet, sitt stöd. Skånes kulturarbetare har reagerat starkt på regionens beslut att ställa kulturen mot vården. Bland dem finns Marie Parker Shaw, regissör och konstnärlig ledare för Månteatern i Lund. Den 4 februari tog hon initiativ till en politisk hearing som hölls på Malmö stadsteater. Särskilt de indragna utvecklingsbidragen, som det fria kulturlivet är beroende av, upprör.

– I vissa av våra projekt har det motsvarat halva intäkterna, säger Erik Holmström, Malmö dockteater, i Sydsvenskan.

Under konventet Folk och Kultur talade företrädare från bland annat Kulturrådet på Nätverkets öppna scen om vilka allvarliga konsekvenser regionens beslut får.

Eva Melander som Tina i *Gräns*.

De vann Guldbaggar

Den största skrällen vid årets Guldbagge-gala var *Gräns* som kammade hem hela sex priser, bland annat för Bästa kvinnliga huvudroll (Eva Melander) och Bästa manliga biroll (Eero Milonoff). På andra plats kom *Goliat* med sina fyra baggar där Peter Grönlund fick en för Bästa manus.

Årets nykomling blev det Norrköpingsbaserade filmkollektivet Crazy Pictures, medan Årets Gullspira tilldelades regissören, manusförfattaren och producenten Linda Hambäck. Hedersbaggen gick till Yvonne Lombard och *Tårtgeneralen* (producerad av Martin Söder, Lars Beckung och Renée Axö) röstades fram som Årets bästa film, av publiken. Läs hela vinnarlistan på filminstitutet.se

Ny handbok ger råd till blivande pensionärer

Sverige får allt fler pensionärer. Så även bland konstnärligt verksamma. Nu har Konstnärsnämnden tagit fram en skrift med råd som vänder sig till just denna målgrupp, med fokus på frilansare. Skriften går att ladda ner på Konstnärsnämndens hemsida: konstnarsnamnden.se

Institutet öppnar scen i Tornedalen

Från Skåne via Berlin till Tornedalen.

Den experimentella teatergruppen Institutet, har flyttat till Vitsaniemi för att etablera en ny scen för samtida scenkonst. Och skapa en art in residence-verksamhet i Norrbotten.

Markus Öhrn och hunden Satu utanför Institutets nya lokaler i Vitsaniemi.

Markus Öhrn

EFTER FLERA ÅRS NÄRA SAMARBETE tar nu Markus Öhrn över rollen som konstnärlig ledare för Institutet, efter Anders Carlsson som idag är professor i skådespelarkonst på Teaterhögskolan i Malmö. Den 16 februari höll Institutet sin säsongspresentation.

– Jag flyttade hit i december. Efter sex, sju år i Berlin har jag återvänt till mina gamla hemtrakter för att skapa en slags öppen verkstad också för andra fria grupper, berättar Markus Öhrn.

Han vill ta arvet från Institutet vidare med in i en ny sfär. Institutet ska inte bara fungera som en scen för samtida scenkonst i syfte att repetera och presentera färdiga verk. Tanken är att etablera en art in residence-verksamhet, där fria grupper i Sverige ska kunna möta andra fria grupper från Europa.

– Jag har ju ett brett kontaktnät från mina år i Berlin. Det här är något som svenska, franska och tyska grupper efterfrågat länge, säger Markus Öhrn.

I samband med flytten fick Institutet 1,5 miljoner kronor i strukturbidrag från kulturbryggan. Pengarna ska gå till att skapa ett center för scenkonstproduktion – med fokus på flexibla verkstäder och replokaler med plats för konstnärlig utveckling och experiment.

– Det händer ju inte så mycket här, vilket är bra. I Vitsaniemi finns alla möjligheter att bara nöta in sitt projekt. Själva idén är att fria teatergrupper ska kunna söka sig hit under en månad när de sökt projektbidrag och här få gratis repetitionslokaler, kanske till och med uppehållet täckt och få möjlighet att jobba helt fritt. Det behöver inte resultera i ett färdigt projekt, däremot ska de som kommer hit presentera vad de gjort inför en inbjuden lokal publik, säger Markus.

Först ut i detta internationella samarbete är kortfilmsregissören Johanna Rytel som under en månad ska arbeta på plats parallellt med en känd dockteatergrupp, Florian Loycke. Ytterligare tre konstnärskonstellationer är sedan inplanerade.

– Vi har precis satt ihop en referensgrupp som ska skapa förutsättningar för att så billigt som möjligt bygga upp två repetitionslokaler och det nödvändigaste i teknikutrustning, fortsätter Markus Öhrn.

Markus Öhrn jobbar också nu med att ta fram ett nytt verk *3 episodes of life* för Wiener festveckan i maj.

– Det är en uppföljning på en föreställning jag gjorde där förra året på temat våld i hemmet. Det var en fem timmar lång föreställning med två personer på scen iförda masker av gjorda av Makode Linde som uppträdde tillsammans med en klassisk pianist. Det var en föreställning utan tal och var som en slags meditation över våld i hemmet. Materialet byggde på uppgifter från rättegångar i Wien. Föreställningen ifrågasätter publikens förväntningar på vad som händer på scen. Det är nog ett av de viktigaste verken jag gjort, säger Markus Öhrn.

I kölvattnet av metoo spinner Markus Öhrn vidare på temat genom att belysa manlig dysfunktionalitet och tänker sätta fokus på sin egen bransch.

– Upprinnelsen är det upprop som skedde runt koreografen Jan Fabre. Vi ska göra en slags episodteater i stumfilmsformat, som vi ska spela in på förhand. Samtidigt ska verket pågå ute i salen. Det innehåller tre delar, en castingsituation, ett privat möte mellan en artist och demonregissören, slutligen en slags rättegång i form av en grekisk tragedi, där juryn körar sina frågor.

Uppremiären sker i Wien den 12 maj. Svensk premiär får verket den 13 december i Vitsaniemi.

MAGDALENA BOMAN

Markus Öhrn

Bild från förra årets föreställning i Wien,
om våld i hemmet, *Häusliche Gewalt Wien*,
med masker av Makode Linde.

”Filmbranschen måste ta hand om personalen bättre”

Den svenska filmindustrin går på högvarv, samtidigt är det brist på filmarbetare. Försämrade arbetsmiljö, för långa arbetsdagar och sänkta reallöner gör att kompetent arbetskraft överger filmvärlden.

Parallellt vill branschen att utländska filmproduktioner ska lockas till landet genom produktionsrabatter. Hur ska den ekvationen lösas? Scen & film har talat med olika företrädare.

TRE PRODUKTIONSBOLAG ÄR igång med inspelningar i norra Sverige. En region med endast 250 000 människor. I mitten av januari sliter producenterna, tillsammans med Filmpool Nord med att hitta rätt personer till rätt yrkesfunktioner.

– Två produktioner skulle satts igång redan i höstas, men de har av olika skäl blivit framflyttade. Just nu har vi folk till max två produktioner. Egentligen skulle vi dragit igång med en fjärde produktion, men den är inställd, berättar Stephan Apelgren, långfilmkonsulent vid Filmpool Nord.

Det saknas assistenter, koordinatörer, b-foto, platschefer, FAD och tekniker.

– Ett skäl till att det saknas folk är att ungdomsarbetslösheten numera är så låg. Det är svårt att rekrytera unga till branschen. De vill inte ta filmjobb längre. Varför gå upp klockan 03.30 och dirigera bilar till dålig lön, när man kan göra annat? Det är ju ett stenhårt jobb, branschen har inte samma romantiska skimmer kring sig som tidigare, fortsätter han.

I somras när *Den längsta dagen* skulle filmas i Norrbotten var

produktionsbolaget Bob film & Art tvungen att ta in en maskasistent från Tjeckien, det var omöjligt att hitta en svensk maskasistent som kunde göra jobbet.

– Filmpoolen önskar att sprida produktionerna, men av praktiska och finansiella skäl så skiter det sig. Häruppe kan vi ju inte heller räkna med att folk ska jobba enbart med film, säger Stephan Apelgren.

REDAN I HÖSTAS DAMMSÖGS branschen på filmarbetare. I oktober pågick tio produktioner samtidigt hos Film i Väst. Många var planerade att ligga på våren, men lyckades inte bli färdigfinansierade och sköts framåt i tiden.

Hur löste sig det?

– Produktionerna var tvungna att ta in oerfaret folk. På en produktion tog man in en koordinator som inte klarade av sitt jobb. Det blev katastrof. Produktionsledningen fick ta in ytterligare två personer, vilket fördyrade produktionen oerhört, säger Susanne Lundberg på Film i Väst.

A man and a woman are standing in a snowy, mountainous landscape. The man, on the left, has a beard and is wearing a dark cap, a dark olive-green quilted parka, blue jeans, and dark boots. The woman, on the right, has long dark hair and is wearing a light beige quilted parka with a matching belt, dark leggings, and black boots. They are both looking towards the camera. The background shows a vast, snow-covered valley with some evergreen trees under a soft, hazy sky.

Dramaserien *Björnstad*, i regi av Peter Grönlund produceras för HBO Nordic och spelas in till slutet av februari. I rollerna, bland andra, Ulf Stenberg och Aliette Opheim. Serien är baserad på Fredrik Backmans bok med samma namn.

Bild ur SVT:s miniserie, baserad på Jonas Hassen Khemiris *Allt jag inte minns* med planerad premiär december 2019. Serien spelades in i Trollhättan hösten 2018. Huvudrollerna spelas av Armand Mirpour, Siham Shurafa och Pablo Leiva Wenger.

Inspelningen av långfilmen *Charter* drog i gång under januari, i regi av Amanda Kernell. Bilden föreställer Ane Dahl Torp i förgrunden och Tintin Poggats Sarri i bakgrunden.

Trollhättan har utbildat filmarbetare genom åren, men 2015 fick de inte igenom sin ansökan hos Myndigheten för yrkeshögskolan och tvingades göra ett uppehåll. I höstas startade den igen och 20 personer är för närvarande under utbildning, några till FAD:ar, andra till platschefer.

– Men det krävs ju flera års erfarenhet innan de kan fungera som professionella filmarbetare i sina yrkesfunktioner, säger Susanne Lundberg.

Film i Väst har märkt att det inte räcker att nyutbilda unga vartannat år, de vill fylla på med fler. Så nästa år har de ansökt om en utbildning för samordnande yrken. Alltså platschefer, koordinater, skriptor och FAD. Året därpå vill de försöka hitta konstnärliga yrken som maskassistenter och scenografiassistenter. Det finns även planer på att göra en kurs för tekniska yrken.

– Det är en svår bransch. Det råder brist på folk, men det är också svårt att ta sig in i den. Vi har skapat ett register på vår hem-

sida med 500 filmarbetarnamn. Minimikravet är en långfilm eller en tv-serie. Men produktionsledarna plockar inte alltid upp dem för de anses inte tillräckligt erfarna, fortsätter Susanne Lundberg.

PROBLEMET ÄR ATT MÅNGA filmarbetare inte blir långvariga i branschen, påpekar hon.

– Produktionerna tar inte hand om sin personal, en del jobbar orimligt mycket. Filmvärlden är fortfarande en frilansbransch där folk inte tar upp telefonen och ringer till Teaterförbundet för film och scen, säger Susanne.

Hon arbetade själv som filmarbetare innan hon började på Film i Väst.

– Jag lämnade in tidsrapporter, men uppmanades att skriva fejkrapporter för att dessa skulle in till Teaterförbundet. Jag fick betalt för mitt jobb, men det skulle definitivt inte rapporteras vidare till er. Och det här fortgår, menar Susanne Lundberg.

Foto: TV4

– Jag brukar uppmana folk att kontakta facket. Det är 2019 och arbetsmiljö är mer på tapeten. Det kan inte funka att du bara får sju timmars vila. Du är inte krånglig för att du påpekar det. Det är bara felplanerat från början, säger Susanne Lundberg.

CHARLOTTE GIMFALK HAR ANSÖKT om att starta en filmarbetarutbildning i Stockholm, och har nu fått klartecken. Hon menar att kompetensfrågan har två huvudspår. Det ena är nyrekrytering, det andra är att behålla kompetensen i branschen.

– Vi har inget samordnande organ som ser över den övergripande planeringen för alla produktioner och lägger dem i en jämn ström. Därför får vi den här ketchup-effekten år efter år.

– Branschen måste samla sig i ett strategiskt kompetensorgan. Det kan inte vara ett statligt organ, det måste vara näringslivet som tar sitt ansvar. Som tänker: Hur gör vi för att få den kompetens vi behöver framöver? Hur ska vi ansvara för att vi KAN

konkurrera med övriga Europa? säger Charlotte Gimfalk.

I ett arbetsklimat utan fasta anställningar, där det inte sker någon kompetensutveckling i verksamheterna, måste branschen själv dra sitt strå till stacken och skapa ett gemensamt organ.

– Det krävs att alla stora produktionsbolag, tillsammans med TF och regionerna bestämmer sig för att göra detta. Definiera yrkesroller, vad ska man kunna, och förmedla detta till utbildningarna, och samtidigt skapa valideringsmetoder. Då kan vi både nyrekrytera, men även validera nyanlända och folk från andra branscher. När vi får fler personer som kan rätt saker, så blir belastningen inte lika stor på folk inne i branschen, säger Charlotte Gimfalk.

FILM- OCH TV PRODUCENTERNA SKULLE kunna ta initiativ, menar Charlotte Gimfalk, och driva detta genom en arbetsgivarorganisation, som exempelvis Almega.

Den längsta dagen är film nummer fyra i Jonas Selberg Augustséns filmsvit på de fem minoritetsspråken, och spelades in i somras.

– Detta skulle självklart bidra till en jämnare fördelning av produktioner. Det går även att styra genom produktionsincitament. Filmar du exempelvis under en period som inte är så attraktiv så får du incitament som lockar dig att lägga produktionen till den perioden. Det finns internationella modeller att titta på, säger Charlotte Gimfalk.

England ligger i framkant, menar Charlotte, sett till hur de strukturerar sin bransch. De har lyckats få enskilda producenter att bidra till yrkesgrupperna som frilanskår och ger kompetensutveckling. I England ser de till att pengar från arbetslivet går tillbaka till konkreta kurser. Detta matchas sedan mot statliga satsningar. På så sätt skapas ett värde i investeringarna, det ligger i frilansarnas eget intresse att avsätta tid till kompetensutveckling.

– Om sedan producenten anställer certifierade människor så får de sänkt produktionsförsäkring. Ställer du bilen i ett garage får du rabatt på din försäkring. I Sverige jobbar vi väldigt ad hoc, vi måste jobba mycket mer strategiskt. Vi måste få branschen att

samla sig, lägga engagemang och satsa pengar på sin återväxt. Andra branscher gör det, se på byggbranschen, där finns en jättestruktur.

EN AV DE VIKTIGASTE ASPEKTERNA för att utländska produktionsbolag ska söka sig till Sverige har med kompetens att göra.

– Filmbanschen har länge surfat på en räkmacka. Unga har velat jobba med film, så är inte fallet längre, det har med sociala medier att göra. Idag kan du nörda ner dig och göra filmer för Youtube om du vill. Kulturen har ett rykte om sig att vara stökig som karriärsväg. Faktum är, att en yrkesnämnd skulle kunna ta tag i att marknadsföra branschen som en sektor där det går att ha en karriär.

Producenten Andreas Emanuelsson bakom filmen *Den längsta dagen*, saknar en nationellt samlad filmbank som berättar var filmarbetarna befinner sig. Ett register med tillgänglighet och certifieringskriterier.

Art & Bob Film & Drama AB

– Kanske har vi kompetens nog i Sverige, problemet är att vi inte har något upparbetat flöde i hur vi hittar varandra.

SEDAN TRE ÅR TILLBAKA RÅDER en filmboom i landet och serieproduktionen har satt ett starkt statement på branschen. Det ska produceras mer på betydligt kortare tid och till mindre pengar, menar Mats Bjurmark, teknisk samordnare och koordinator som inriktat sig på postproduktion under senare år. Han har varit nära att gå in i väggen under senare år då han jobbat med fyra, fem produktioner samtidigt under 16-18 timmar långa arbetsdagar, bara för att det saknas rätt kompetens i inspelningsskedet.

– Jag slog nästan knut på mig själv. Vi gjorde *Jägarna*, *Advokaten*, *Rigg 45*, samt några småserier samtidigt. Jag skrev hur många manualer som helst för folk som jobbar ute på plats. Till sådana som inte har en aning om hur arbetet går till och ska läras upp på en vecka. När jobbet sedan kommer till postproduktion får vi rädda vad som räddas kan. Det är inte hållbart.

Mats Bjurmark menar att filmpolitiken måste ändras i grund och botten. Den måste se till att en nationell stab kan röra sig mer fritt i landet

– Många produktioner sitter i regional karaktän, då spend-pengar från regionerna kräver att du anställer folk på plats, samtidigt kan du inte försörja dig på heltid inom yrket i regionen, det är ett problem, säger han.

Charlotte Gimfalk som gärna fokuserar på möjligheter, ser andra ingångar på den uppdrivna produktionstakten.

– Visst arbetstiden är ett problem, men jag tänker att det är initialt. Fortsätter vi så här och får fram producenter i multinationella koncerner, kan det leda till mer långsiktighet och mer struktur. Kanske till och med fasta anställningar igen. Tänk om folk till och med kan vabba i framtiden. Det kan bli bra om alla hjälper till, säger Charlotte Gimfalk.

Det kan verka som om karriären har gått fort för den trippelnominerade skådespelaren Alba August – årets mottagare av Såstaholmspriset. Plötsligt är hon överallt. Men det är en mediebild hon vill dementera.

"Jag har kämpat länge"

– Många journalister säger: "Oj! Plötsligt fick du en roll som Astrid Lindgren! Från en dag till en annan." Det stämmer ju inte, utan det har varit en skitlång resa. Jag började filma när jag var 17 år och sedan gick jag danska scenskolan i fyra år. Jag har kämpat länge.

Alba August är lite överallt just nu: På Netflix i den danska framtidsdystopin *The Rain* och på bio snart i *Quick*, om fallet Thomas Quick. Lägg därtill den danska premiären av *Unga Astrid*, genombrottsfilmen som hittills har setts av 200 000 svenskar och sålts till över 50 länder.

Nu har Alba August också tilldelats Såstaholms pris till Höst-sols minne, med motiveringen att "... hon med smärtsam charm och underfundig humor ger oss unga Astrid tillbaka".

– Jag blev verkligen skitglad och känner mig så tacksam, berättar hon när jag når henne per telefon i bröllopssviten Sjunde himlen, på språng ner till de stundande festligheterna i hotellets salonger, där familjen och vänner väntar på att få fira den numera Köpenhamnsbaserade Alba.

Med prissumman på 50 000 kronor hoppas hon kunna få mer tid att skriva och utveckla egna projekt. Eller bara kunna ta en välbehövlig paus och resa.

– Äntligen kanske jag kan få tid till att bara fundera på varför jag gör det jag gör, varför ett projekt är viktigt för mig. Annars blir det lätt som i slutet av förra året: att man bara kör på utan att hinna stanna upp.

I UTMÄRKELSEN INGÅR OCKSÅ att inreda ett av Såstaholms hotellrum, helt efter egen stil. Alba August ser en sjuttiotalsorgie framför sig.

– Jag tycker att det är svårt att göra ett rum som speglar mig själv, men jag skulle vilja skapa ett som jag själv skulle vilja hänga i. Just nu tänker jag mig 70-talsporr! Austin Powers slash 70-talsfärger. Med färger som gör att det känns varmt och snuskigt. Kanske brandgult.

Varför just 70-tal?

– Jag romantiserar gärna kring filmen *Tillsammans*. Jag skulle vilja vara där. Jag tror att det är stämningen. Men jag tänker också på en video med Beatles, där de är i ett rum som bara är en enda stor säng.

När vi talas vid har Alba August just kommit hem från en tids ledighet i Los Angeles, men har åkt hem för att närvara vid den danska premiären av *Unga Astrid*.

Annars har 2019 varit nomineringarnas år för Alba August. Alla i kategorin *Bästa kvinnliga huvudroll*: På Guldbaggegalan för *Unga Astrid*. Det danska filmpriset Robert för tv-serien *The Rain*, tätt följt av Zulu Award och en nominering som bästa danska skådespelare, också den för *The Rain*.

– Jag har fem galor inbokade just nu! Det här den konstigaste delen av jobbet – att lägga ner två veckors jobb på ingenting, utbrister hon lite uppgivet.

I det närmaste väntar inspelningen av den tredje säsongen av *The Rain*. Sedan vet Alba August inte hur det ser ut i almanackan.

– Det finns noll trygghet i den här branschen. Det är omöjligt att veta vad man kan räkna med. Det enda man kan göra är att inte räkna med någonting. Det är väl kanske också charmen. Nu ska jag bort en månad. Sedan får vi se vad som händer

Förra året blev du Shooting star på filmfestivalen i Berlin. Det måste ändå ha lett till att agenterna kastade sig över telefonen?

– Det vet jag inte om det gjorde. Mycket handlar mer om att ha tur. Att vara på rätt ställe och ta tillvara på de möjligheter man får. Men också sådant som att passa in i rätt roll och har rätt kemi med regissören, vara i rätt ålder och ha tid just då. Men det har ju varit stor uppmärksamhet.

Du har inte gjort några teaterroller. Vill du inte jobba med teater?

– Jo, jag är superintresserad av det, men har bara inte haft möjlighet fränsett en praktik på Malmö stadsteater, i *Petra von Kants bittra tårar*.

Så om någon skulle erbjuda dig en roll så skulle du inte tacka nej?

Nej, jag skulle tycka att det var jättekul!

I höst är det biopremiär på Quick. Berätta mer, vem är du?

– Jag spelar Jenny Küttim, researcher och Hannes Råstams högra hand. Jag har alla mina scener med Jonas Karlsson, vilket har varit en dröm. Han är min absoluta favoritskådespelare! Vi har även ett otroligt starkt manus. Mikael Häfström är en av de proffsigaste regissörer jag någonsin har jobbat med i min korta karriär. Man märker att han kommer från stora amerikanska produktioner.

YLVA LAGERCRANTZ SPINDLER

Alba August

Född: 1993

Utbildning: Teaterlinjen vid Södra Latin, Danska scen-skolan i Köpenhamn (examen 2018) samt har studerat filmproduktion vid Malmö högskola.

Skådespelardebut: William Olssons *Förtroligheten* 2011.

Aktuell i: Andra säsongen av Netflix-serien *The Rain* och med en tredje under inspelning, *Quick* med biopremiär i höst.

Film- och tv-roller i urval: Selinda i *Förtroligheten* (2013), Marie i *Gisslantagningen* (2017), Astrid Lindgren i *Unga Astrid* (2018), Simone i *The Rain* (2018), Jenny i *Quick* (2019).

KONSTNÄRSNÄMNDEN

Vårens utlysningar inom teater,
dans och film:

Arbetsstipendium

Film

Sista ansökningsdag 4 april

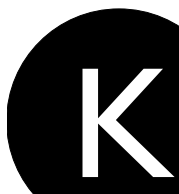
Teater och dans

Sista ansökningsdag 9 april

Resebidrag och internationellt kulturutbyte

Sista ansökningsdag 25 april

www.konstnarsnamnden.se

Dansalliansen

Dansalliansen anställer dansare

Ansök 1 februari – 15 mars 2019

Info om hur man ansöker finns på
www.dansalliansen.se

Vid frågor ring eller mejla
08-442 7990/ info@dansalliansen.se

**SÖK
NU!**

RIGGA DIN FRAMTID

Vi har över 40 utbildningar som leder till jobb. Teater-, Event- och Scentekniker är en av dem. Hitta din framtid på yrgo.se senast 15 april.

YRGO

Jämställdhetsrapport oroar

Filminstitutets senaste jämställdhetsrapport har fokus på de ekonomiska förutsättningarna. I den finns oroande siffror som kan tyda på ett bakslag.

2017 MINSKADE JÄMSTÄLLDHETEN. Det visar den senaste rapporten, där 91 filmer mellan 2013 och 2017 har synats.

I spelfilmer med hög eller medelstor budget dominerar manliga regissörer och manusförfattare, medan fördelningen är något jämnare bland filmer med låg budget. I filmer med hög budget (15 stycken) återfinns bara tre huvudroller för kvinnor. Men kvinnliga producenter håller ganska jämna steg med manliga oavsett budgetkategori.

Inom dokumentärfilmen har emellertid kvinnor på nyckelpositioner en jämn ställning i förhållande till män. När det gäller distribution får filmer med hög budget och filmer med manlig regissör, producent eller huvudroll en bredare distribution. Dessa filmer får även flest biobesökare, vilket inte är så konstigt, eftersom filmer med låg budget har svårt att få distributörer och därför ingen chans att nå en stor publik.

Den tidigare rapporten var en historisk redogörelse av jämställdhetsarbetet mellan åren 2013 och 2016. I snitt var då 49 procent av spelfilmerna regisserade av kvinnor, 44 procent hade

en kvinnlig manusförfattare och 54 procent hade en kvinna som producent.

DET SOM DRAR NER RESULTATET i senaste rapporten är utfallet 2017. Endast 23 procent av filmerna med produktionsstöd hade en kvinna som regissör och endast 22 procent hade en kvinnlig manusförfattare. Det bådär inte gott.

Men jämställdhet handlar om mer än att räkna antalet kvinnor bakom eller framför kameran. Idag är syftet med statens insatser: kvalitet, förnyelse och tillgänglighet. Det är vad Filminstitutet har att hålla sig till som övergripande inriktning, där punkten jämställdhet och mångfald är en av sju olika punkter, som ska främjas. Och frågan om jämn könsfördelning av stöden blivit en fråga om kvalitet och utveckling av olika begrepp som definierar ett projekts kvalitet. Men det vore egendomligt om inte kvinnliga regissörer, manusförfattare och skådespelare skulle tillföra kvalitet genom sina erfarenheter och nya perspektiv.

GUNNAR FURUMO

En hyllning till regiyryket

Sveriges filmregissörer bjöd i januari in till den årliga Regigalan i Stockholm. Alla som haft premiär under året hyllades med priser, applåder och umgänge. Ett 50-tal regissörer deltog.

Åsa Faringer, i bakgrunden Anders Habenicht.

Magdalena Boman

FÖR TREDJE ÅRET I RAD samlades Sveriges filmregissörer i Stallet på Kaplansbacken i Stockholm för att hylla regiyryket. En mix av regissörer, både etablerade och debutanter från fiktion, dokumentär och reklamsidan. Alla som haft premiär på en långfilm, kortfilm, reklamfilm, TV-serie eller dokumentärfilm på bio, festival, TV eller VOD hedrades. Några bland många andra som klev fram var Maria Eriksson-Hecht med filmen *Jag tror jag är lite kär i dig*, Karin Fahlén med *Sthlm Rekviem*, Åsa Faringer med *Livets Pris* och Kristina Humle med *Systrar 1968*.

– Det här är en mötesplats där hantverket är i centrum. Det är inte resultatet som värdesätts utan prestationen. Att lyckas ro sitt projekt i hamn. Det tycker vi är värt att hylla. Under kvällen får de regissörer som haft premiär under året därför lite extra uppmärksamhet och en möjlighet att prata om sin film kollegor emellan, berättar Anders Habenicht, en av filmregissörerna bakom Regigalan.

Det är annars inte i många sammanhang som filmregissörer har möjlighet att sammanstråla och utbyta erfarenheter med andra regissörer. Regiyryket är ett ensamt yrke där man aldrig job-

bar tillsammans med sina kollegor. Samtidigt slåss alla regissörer med liknande problem i kampen för att kunna driva igenom sin vision. Många uppskattar därför möjligheten att mötas, bara regissörer.

– Första året vi körde var det som att ingen kände någon. Sen dess har det knutits nya band, när man insett att man kan ta lärdom av varandras erfarenheter. Det slår mig att trots den lättsamma stämningen under kvällen handlar många samtal om arbetsvillkor. Det finns ett uppdämt behov av att prata om sådant och få bekräftelse på att vi inte är ensamma om de problem som vi slåss med, säger Anders Habenicht.

Han tycker att 2018 varit ett bra filmår och märker att andelen medlemmar i Sveriges filmregissörer ökar bland dem som haft premiär.

– Det är roligt att fler blir intresserade av Sveriges filmregissörer. Regigalan ger en möjlighet att synas utanför medlemskretsen och bidrar till att hitta nya medlemmar som är verksamma inom yrket, säger Anders Habenicht.

PETER REHNFELOT

Teaterförbundet står bakom förändring av strejkrätt

Skådespelaravdelningen inom Teaterförbundet för scen och film ifrågasätter förslaget om förändrad strejkrätt, den hotar begränsa fackliga rättigheter, menar de i ett brev till förbundsstyrelsen. Förslaget innebär inte några omvälvande förändringar, anser Förbundsstyrelsen i sitt svar.

I BREVET TILL Teaterförbundet för scen och film hävdar skådespelaravdelningen att förslaget har förhandlats fram i "hemlighet" mellan TCO, LO, Saco och Svenskt Näringsliv i våras, och att respektive förbund därmed har haft kort tid på sig att reagera på ett redan "färdigt" förslag. Avdelningen vänder sig också emot att en arbetsgivare kan vägra teckna avtal med ett förbund, om det redan finns ett kollektivavtal med ett annat fackförbund. Det kan på sikt försvåra grundläggande fackliga rättigheter, menar avdelningen.

I sitt svar till avdelningen förklarar Simon Norrthon, Teaterförbundets ordförande, att "Alla förbund har haft möjlighet att antingen ställa sig bakom eller avstå från förslaget". Han skriver också att Teaterförbundet ställer sig bakom parternas förslag att stridsåtgärder inte ska kunna användas som påtryckningsmedel i rättstvister eller missnöjesyttringar, och att "precis som tidigare ska flera kollek-

tivavtal även alltiämt kunna samexistera under ordnade former på en och samma arbetsplats".

Malin Morgan, ledamot i skådespelaravdelningen, hoppas att förbundet har rätt i sin analys. Hon betonar också att det inte finns någon som helst avsikt från avdelningen att blåsa till strid, varken mot förbundet eller TCO.

– Men vi anser att det finns uppenbara svårigheter att överblicka de framtida konsekvenserna av det här förslaget. Vi vet inte om det på sikt kan innebära en urholkning av strejkrätten, tillägger Malin Morgan.

SIMON NORRTHON SER positivt på skådespelaravdelningens frågor i en svår och viktig fråga. Han betonar, liksom Malin Morgan, att det inte finns någon konflikt mellan avdelningen och förbundet den här frågan.

– Gränserna för strejkrätten är kompli-

cerade, förklarar han. Vi, och andra förbund, måste finna en balans mellan å ena sidan rätten att tillgripa stridsåtgärder och å den andra sidan skyldigheten att respektera fredsplikten. Den balansen är nödvändig för hela arbetsmarknaden. Helst hade vi inte heller velat genomföra några ändringar i stridsrätten. Men alternativet var en statlig utredning som kanske kommit med ännu värre förslag.

Simon Norrthon kan idag inte se att det finns några medlemmar inom Teaterförbundet som skulle kunna drabbas av det här förslaget.

– Om vi finner att någon ifrågasätter eller kränker våra medlemmars rättigheter eller våra kollektivavtal, då tar vi det till Arbetsdomstolen som är rätt instans i de här frågorna. Redan idag är det exempelvis inte tillåtet att strejka om innehållet i ett överenskommet avtal. I den delen innebär förslaget bara att praxis blir lag.

PÅRTREHÖRNING

Hamnarbetarkonflikt bakom lagförslag om strejkrätten

- Rätten att tillgripa stridsåtgärder, är en grundlagsenlig rättighet för såväl fackliga organisationer som arbetsgivare. I de flesta fall använder man stridsåtgärder för att få till stånd ett kollektivavtal.
- Grundläggande för ett kollektivavtal är att det råder fredsplikt. Det innebär att ingendera parten får strejka eller på annat sätt tillgripa stridsåtgärder så länge avtalet gäller. Om man inte är överens om innehållet, får man istället förhandla för att försöka lösa tvisten eller, om det inte går, vända sig till Arbetsdomstolen som slutligt bestämmer vad som gäller.
- Förslaget, som utarbetats av TCO, LO, Saco och Svenskt Näringsliv, hänger samman med Hamnarbetarförbundets återkommande försök att med hjälp av strejker få till stånd ett kollektivavtal, trots att Transportarbetarförbundet redan har ett kollektivavtal för samma slags arbete.
- Parterna, som utarbetat förslaget, ifrågasätter om Hamnarbetarförbundet verkligen vill ha ett kollektivavtal som innebär fredsplikt. Eller vill de bara med strejken som vapen för sina medlemmar förbättra

redan gällande villkor i andras (Transports) avtal, men utan att omfattas av fredsplikt? Hamnarbetarförbundet hävdar att de vill kunna agera som självständigt förbund, med rätt att exempelvis utse skyddsombud för att värna sina medlemmars arbetsmiljö.

Lagförslaget innebär bland annat att det inte blir tillåtet att:

- Tillgripa stridsåtgärder om syftet inte är att teckna ett kollektivavtal där fredsplikten hålls eller om arbetsgivaren redan är bunden av ett annat kollektivavtal för samma arbete.
- Använda stridsåtgärder för att tränga undan eller ersätta villkoren i ett redan ingånget avtal.
- Använda stridsåtgärder för att lösa en rättstvist, exempelvis en tvist om hur avtalet ska tillämpas eller om en uppsägning är giltig eller ej.

Vågar operan bli olydig?

NÅGOT HAR HÄNT. Bland befolkningen i stort och bland mina sångarkollegor. Insikten om de planetära kriserna biter tag.

Vänner som förr nickade artigt när jag halvt maniskt predikade om brådskan i klimatfrågan för att sedan snabbt byta ämne tycks stanna upp, vill veta mer. Sjunga ut?

Jag är sångare och klimataktivist och har varit ambivalent till mitt yrkesval. Inte till operan som konstform. Tvärtom. Den näst intill omöjliga syntesen av parametrar har en eruptiv uttrycks-potential. Operan är intuitiv och komplex, vulgär och subtil.

I bästa fall en överdådig förlängning av våra törstiga själar, i en tid som kräver anpassning, flexibilitet, individualistisk produktivitet. Så varför ambivalent?

Därför att rollen som yrkessångare kräver ett fokus på min röst, mitt välmående, min utveckling och min karriär, som jag är rädd att förrirra mig i. Och detta när jag, du, vi alla inte har tid att gå vilse. När vi inte hinner stå i övningsrummet timme efter timme och förfina våra formanter och vårt legato. Eller är det just den tiden, den omsorgen som behövs just nu – för nya berättelser?

De sammanflätade planetära kriserna är just precis nu på väg att nå sin kulmen, sin point of no return. Det öppnar bråddjup och manar till massivt motstånd, mot fossilkapitalet, tillväxtnormen, ojämlikheten och rovdriften – till försvar för artrikedomen, biosfären, atmosfären, de cirkulära flödena, ja för livet självt.

Vill och vågar operan ta nästa evolutionssteg i detta planetära ögonblick och omfamna ännu en syntes – med moder jord själv?

Sångare och kulturutövare är inte lika nödbedda längre. Malena Ernman tar offentligt ställning och slutar flyga – i solidaritet

med sin briljanta dotter och hennes framtid. Göteborgsoperan gör en klimatuppsättning av Wagners ring – allkonstverket vars hjärta utgörs av berättelsen om jorden och plundringen av den. Många sångarvänner har hängt på nya initiativet #singersforfuture.

Kanske blir nästa steg aktivismen – konstaktivismen. Tänk er att iscensätta Wagners *Ragnarök* mitt i ett gigantiskt brunkolsdagsbrott i Tyskland, där de gigantiska bormaskinerna, likt jättar, trampar sönder jorden. Vågar operan bli olydig? Verkligt monumental?

2010 DELTOG JAG i en aktion mot koleldningen i Värtaverket. Jag sjöng Rigolettos aria där den gamle hovnarren försvarar sin dotters liv inför de hånfulla hovmännen, som håller henne fången inne hos den hänsynslösa hertigen. I min version skakade Rigoletto järnstängslet in till kolkraftverket och sjöng för sin dotters liv och framtid.

Samtidigt fick några av mina aktivistvänner rejält stryk av polisen när de tog sig in över stängslet för sin symboliska blockad. Det var en märklig upplevelse, som skrämde och kittlade tanken. Var slutar verkligheten och var börjar konsten? Är aktivism också en sorts teater?

Enligt forskaren Donella Meadows är det mest framgångsrika sättet att förändra samhället att förändra den övergripande berättelsen. Här kan sångaren och aktivisten spela olika roller. Eller skapa ett allkonstverk tillsammans.

SAMUEL JARRICK

Schablonbeloppet höjt till 180 kronor

Från och med den 1 januari 2019 ska du använda schablonbeloppet 180 för att räkna om tillfälligt konstnärligt arbete när du har a-kassa.

Kom ihåg att alltid räkna om tillfälligt konstnärligt arbete när du har a-kassa. Under 2019 ska du alltså räkna om med 180 kronor.

Kom ihåg att skicka in en kopia på ditt anställningsavtal eller kontrakt så fort du får det.

(Arbete som utförts till och med 31 december 2018 ska räknas om med 176 kronor.)

Unionen
A-KASSAN

Du hittar mer information om a-kassa och kulturarbete på vår hemsida unionensakassa.se. Om du har frågor kan du skicka ett meddelande på Mina Sidor eller ringa oss på 0770-77 77 88.

Nyskriven opera sätts upp på Moderna museet

"Jag har Hilma i ryggen"

Hilma af Klint var en banbrytande konstnär.

Nu har hennes liv och konst blivit opera. Det är operasångerskan Mette af Klint som svarar för idé och produktionsledning. Hon porträtterar också Hilma i detta performanceverk i konstmiljö.

DEN 8 MARS HAR *Hilma – an opera about hidden art* premiär på Moderna museet i Stockholm. Hilma af Klint porträtteras av operasångerskan Mette af Klint, som också producerat föreställningen. Den nyskrivna kammaroperan kommer även att spelas på Guggenheimmuseet i New York senare i vår.

Tankarna på en opera föddes hos Mette när hon såg Moderna museets stora retrospektiva utställning *Hilma af Klint* för snart sex år sedan. Idéerna fick ligga på vänt eftersom Mette och hennes man Fredrik hade ett litet barn och ett till var på väg. Att de nu har två döttrar gör att hon känner det än mer angeläget att lyfta fram Hilma af Klint.

– Hon var en kvinna som gick sina egna vägar som konstnär, en modig människa. Hon var före männen, målade abstrakt konst vid en tid då kvinnors konstnärliga kapacitet inte erkändes, de betraktades möjligen som kapabla att måla av männens verk, säger Mette.

HILMA AF KLINT TILLHÖRDE en av de första generationer kvinnor som utbildades vid Konstakademien i Stockholm. När hon antogs 1882 var hon 20 år. Det är också på Konstakademien vi träffas när Mette är i slutskedet av de musikaliska repetitionerna. För sångarna – Mette och Fredrik – har det varit krävande, så-

Ewa Malmsten Nordell

väl sångtekniskt som språkligt, att lära sig det nyskrivna materialet. Repetitionstiden för operan är fyra veckor, ”kort, men normal för en fri grupp”, konstaterar Mette och skapandeprocessen har varit väldigt speciell.

– För mig ligger spänningen i att använda en annan konstart för att se om vi kan komma vidare i Hilmas sökande. Jag upplever att det finns en rörelse i tavlorna, till exempel i spiralerna. Att kompositören Benjamin Staern har syntesi, han ”hör färger” var avgörande för att jag skulle vända mig till honom och fråga om han ville komma till Moderna museets valv – skulle han uppleva musik när han såg tavlorna? Och det gjorde han, han såg musik i

mönstren. När Fredrik och jag fick librettot från Mira Bartov, så improviserade vi fram operan med Benjamin vid pianot. Inspelningarna har han sedan haft som inspirationskälla när han komponerat musiken, säger Mette.

Sökandet efter nya vägar präglade Hilma af Klints konstnärskap, och det går även som en röd tråd genom Mettes yrkesliv – exempelvis i gruppen Opera Improvisatörerna som skapar ny musikdramatik med rötter i operans historia, eller som sångerska i Ensemble Flatterie, som tolkar barockmusik på ett nytt sätt.

– Men i jämförelse med henne är jag inte lika modig som Hilma, säger Mette.

"Operan gör nio nedslag i Hilmas liv, vid avgörande händelser. Dramatiken ligger inne i Hilma, hennes tankar, hennes möten med andevärlden och mötet med Rudolf Steiner."

Ewa Malmsten Nordell

Hilma af Klint dog 1944, hon efterlämnade 1 300 verk och tusentals sidor med anteckningar och skisser som enligt testamentet inte fick visas förrän tidigast 20 år efter konstnärens död. Mette af Klint är ingift i släkten – hennes man Fredrik är barnbarn till Hilmas brorson. Det var han som fick i uppgift av Hilma att gömma verken för världen.

Att skapa i Hilmas anda – vad innebär det?

– Operan gör nio nedslag i Hilmas liv, vid avgörande händelser. Det är ingen vanlig dramaturgi. Dramatiken ligger inne i Hilma, hennes tankar, hennes möten med andevärlden och mötet med Rudolf Steiner.

Hilma och den österrikiske filosofen Rudolf Steiner träffades 1908, ett drygt decennium innan han grundade antroposofin där konsten har en viktig roll. Hilma ingick i De Fem, en grupp kvinnor som under många år träffades och hade seanser där de sökte kontakt med andevärlden. Vid en sådan seans fick hon budskapet att måla verk på det astrala planet (ett mellanled mellan den fysiska och den andliga världen, enligt teosoferna).

Tavlorna var tänkta till Steiners tempel. Så blev det inte. På

hans förslag gömde Hilma undan verken. Han ansåg att världen vid den tidpunkten inte var mogen att förstå dem.

Hur nära känner du dig Hilma?

– Jag är även producent för föreställningen och i den rollen förhåller man sig inte känslomässigt till den som ska porträtteras. Det är nu, under repetitionerna, som jag har närmat mig personen Hilma. Nu kan jag släppa in henne i mina tankar och känslor. Nu är jag förresten lika gammal som hon var när hon målade tempeltavlorna.

Hur förhåller du dig till mysticismen som präglade hennes liv?

– Jag betvivlar inte hennes upplevelse att hon fått ett budskap från andarna att måla de här tavlorna. De innehåller ett budskap – men vilket det är, det har jag inte kommit på.

METTE SER HILMA både som någon som befann sig på det "astrala planet" och en jordnära person. Som traditionell konstnär var hon tekniskt skicklig och målade porträtt och landskap för att hjälpa till med försörjningen. Det adliga namnet till trots, var familjen inte rik.

Magdalena Boman

Mette af Klint berättar att 1 300 verk av Hilma, samt tusentals sidor med skisser och anteckningar har hållits undangömda i över 20 år.

– Hon gav upp sin ateljé när mamman hade förlorat synen och flyttade hem för att ta hand om henne under dryga tio år. I några av Hilmas större tavlor ser man bokstavligen hennes fotspår – hon stod på målningen och arbetade för att nå. Hon var bara 1,58 säger Mette (som inte heller är särskilt lång).

Hur låter Hilma af Klints konst?

– Mäktigt! Föreställer jag mig. Många av tavlorna är storslag-na, jag blir väldigt berörd av dem. Det stämmer med operakons-ten som ju är de stora känslornas konst.

Tanken med kammaropera är att publiken ska kunna se tav-lorna och höra operan som ska kunna spelas på konstgallerier och museer. Ljusdesignern Fredrik Glahns har byggt ett ”rum i rum-met”. Att operan skulle uppföras på Guggenheimmuseet i New York är något som Mette har strävat efter av flera orsaker. Dels är det första gången en kvinna fyller hela museet, i utställningen *Hilma af Klint: Paintings for the Future*. Dessutom har det i Hilmas kvarlåtenskap hittats en skiss av ett tempel som faktiskt ser ut som Guggenheimmuseet – långt innan det existerade.

– För mig är det här ett hjärteprojekt, en dröm jag har arbetat

extremt hårt för att den ska gå i uppfyllelse. Just nu känner jag en total, skräckblandad förtjusning. Hur långt får man sticka ut hakan? Samtidigt är det så roligt! Och jag har Hilma med mig, i ryggen. Det känner jag, säger Mette.

KAJSA OLSSON

Mette af Klint, koloratursopran

Ålder: 43 år.

Utbildad: vid Operahögskolan i Stockholm och Kammarmusikerlinjen i Västerås.

Uppdrag (urval): solistroller på Göteborgsoperan, Drottningholms slottsteater, Folkoperan, Läckö slottsopera. Medlem i Operaimpro-visatörerna.

Aktuell med: *Hilma – an opera about hidden art (sångare och pro-ducer)* i regi av Mira Bartov. och med Fredrik af Klint som Rudolf Steiner. Musikalisk ledning: Stefan Lindgren, kompositör: Benjamin Staern. Scenografi/ljus design: Fredrik Glahns. Violin: Victoria Stjer-na. Violincell: Andreas Lavoitha.

"Lärorikt att jobba med case-teater"

Syftet är att vässa lyhördheten och kommunikationsförmågan för att kunna hantera komplicerade situationer – och människor. Matilda Tjerneld medverkar ofta i case-teater tillsammans med psykologistuderande, läkare, polis och militär.

Denna mångsysslare har många andra järn i elden och svart bälte i karate.

Yohanna Idha

Matilda Tjerneld.

EN UPPRETAD KVINNA i säckiga landstingskläder sitter i ett samtalsrum på ett sjukhus. Ticsen och de ryckiga kroppsrörelserna tyder på ett långvarigt narkotikamissbruk.

– Ja, ni har hört att jag är en dålig mamma som glömt att hämta mitt barn på förskolan. Men jag är INTE sjuk. Fatta det! Vrålar hon ursinnigt. Smockan hänger i luften.

Det hela skulle kunna utspela sig på en psykiatrisk klinik någonstans i landet. Men i stället är det en scen i en så kallad case-teater där skådespelaren och musikalartisten Matilda Tjerneld är skådespelarkonsult och agerar tillsammans med två professionella behandlare i vården.

Matilda har i flera år haft återkommande uppdrag för grupper inom viktiga samhällsfunktioner, till exempel polis, militär, vårdpersonal och studenter på psykologlinjen. Stundtals även för chefer i företag och organisationer.

Syftet är att träna deltagarna i att bättre kunna hantera knepiga situationer, vässa lyhördheten och kommunikationsförmågan.

– Vanligtvis får jag en karaktärsbeskrivning som ibland innefattar olika diagnoser på personen jag ska spela. Exempelvis kan det vara en deprimerad eller en aggressiv patient. Eller en person som behöver omhändertas eller någon annan komplicerad situation. För mig är innebär den här typen av jobb en avancerad skådespelarträning där jag får chans att använda hela verktygslådan

och gräva på djupet i svåra känslor. Det är oerhört lärorikt, säger Matilda Tjerneld när vi ses en snöig eftermiddag i frilanskollektivet Apartment 86:s källarlokal där hon sitter tillsammans med ett 20-tal andra personer inom film- och scenkonst.

Matilda menar att case-teater, till skillnad från hennes övriga uppdrag, ofta innehåller ett befriande inslag av prestationslöshet.

– I de sammanhangen ligger fokus i stället helt på motpartens upplevelse. Syftet är att skapa interaktioner och att kunna ge något som deltagarna kan använda i sin vardag på jobbet, förklarar hon.

CASE-TEATER HAR VISSA LIKHETER med det sociala engagemang som löper som en röd tråd genom Matilda Tjernelds övriga frilansuppdrag. Även där handlar det många gånger om att öka lyhördheten, utmana fördomar och rådande normer.

För ett par år sedan fick hon utmärkelsen Årets stjärnskott på filmfestivalen i Västerås för sin insats i *Vägen hem*, som handlar om en familjs flykt till Sverige. Hon har också spelat i pjäsen *Jag heter Bente*, som skildrar hur sjukdomen alzheimer förändrar livet för både den som drabbats och för omgivningen. Dessutom har hon medverkat i två olika uppsättningar som behandlar temat sexuella övergrepp: *Unga Romas Dömd* och *Utanpå Inuti* på Riksteaterns Circonova.

Peter Lavesson

– Ofta kan jag känna mig lycklig lottad som uppfattar en tydlig riktning med det jag gör. Jag ser teater som en modern konstform vars möjlighet är att skänka förståelse, nya tankar och hopp, säger hon.

Just nu kan vi bland annat höra vi höra Matilda Tjerneld i ett antal ljudböcker, i Disneyfilmen *Röjar-Ralf* och i flera tecknade serier på SVT. De senaste åren har hon haft ett flertal tv-roller och även spelat i ett gäng kortfilmer. Dessutom har hon medverkat i olika uppsättningar på Kulturhuset Stadsteatern, Västmanlands Länsteater, Örebro länsteater, Unga Roma och Circonova. Och hon håller ibland på ibland med musikteater och har samarbetat med Dramalabbet. Ja, listan kan göras längre.

DET ÄR FÖRVISSO MER REGEL än undantag för frilansande skådespelare att ständigt ha flera bollar i luften. Men Matilda Tjerneld sticker ändå ut bland mångsysslarna. Det är ju inte många som kan stoltsera med ett svart bälte i karate och att ha kammat hem flera mästerskapstitlar samt ett antal medaljer – däribland ett SM-guld – i sporten.

När hon berättar om kampsport märks vissa gemensamma nämnare med case-teater och improvisation.

– Karate handlar om lyhördhet, interaktion och intuition. Lite som att spela schack med kroppen. Det är häftigt att se vad

kroppen klarar och testa gränserna. I framtiden vore det kul att få kombinera kampsport med skådespeleri men hittills har superhjältarollerna lyst med sin frånvaro. En av mina stora drömmar är att få spela actionhjärte i en film, säger Matilda Tjerneld och skrattar.

GERTRUD DAHLBERG

Matilda Tjerneld

Ålder: 35 år.

Bakgrund: Debuterade som 10-åring på Västmanlands länsteater. Har synts i tv-produktioner som *Boy Machine*, *Familjen Rysberg*, *Syrror*. Medverkat i ett flertal filmer, bland annat kortfilmen *Vägen hem* som visats i ett 30-tal länder, vunnit ett tiotal internationella priser och nominerats i American Movie Awards. Är rösthallåa i tv-kanalen Discovery.

Aktuell: Jobbar nu med en egen kortfilm och medverkar i kommande långfilmen *Djävulens Marionetter*. Läser in ljudboken *Jag ska egentligen inte prata om det här* av Sara Beischer. Gör regelbundet case-teater och är skådespelarkonsult för bl a läkare, psykologstudenter, vårdpersonal samt anställda inom försvarsmakten och polisen.

STOCKHOLM UNIVERSITY OF THE ARTS | STOCKHOLMS KONSTNÄRLIGA HÖGSKOLA

SÖK EN SOMMARKURS!

Anmälan öppen
t.o.m 15 mars
på uniarts.se

CIRKUS DANS DANSPEDAGOGIK OPERA SCENKONST

Vi behöver dig!

Vill du vara med om något unikt?

Den 14-19 maj finns möjligheten att vara en del av Scenkonstbiennalen som äger rum i Sundsvall och Härnösand.

Vi vill bjuda på ett värdskap i världsklass och behöver funktionärer som vill arbeta med oss. Förutom ett roligt och spännande jobb får du också ett Biennalpass som ger dig tillgång till det omfattande programmet.

Anmälan:
www.scenkonstvasternorrland.se/funktionar-scenkonstbiennalen

Sista dag för anmälan: 28 februari

SCENKONST BIENNALEN

ALL INFORMATION
PÅ SCENSVERIGE.SE

TeaterAlliansen anställer skådespelare

med start 1 augusti 2019

Ansök 1 mars – 30 april 2019

www.teateralliansen.se/anstallning

www.teateralliansen.se

Teater
Alliansen

VILL DU BLI LOGONOM?

Läs LOGONOM-programmet 120 hp på SMI – en tvåårig högskoleutbildning

Du får kompetens att arbeta med

- muntlig kommunikation i olika former
- rösten och talet i konstnärliga sammanhang
- förebyggande röstvård
- rösten och talet i ledarskap och kommunikation

Läs mer på www.smi.se

Sista datum för ansökan 15 april

STOCKHOLMS MUSIKPEDAGOGISKA INSTITUT
08-611 05 02 info@smi.se www.smi.se

Förbundsnytt

Lämna förslag på åtgärder för att motverka sexuella trakasserier

Vad behöver göras för att förbättra arbetsplatskulturen inom scenkonsten och på så sätt motverka sexuella trakasserier?

Under senhösten 2017 initierades ett partsgemensamt arbete mellan Svensk Scenkonst och Teaterförbundet för scen och film, för att motverka sexuella trakasserier. Det sker inom det partsgemensamma Rådet, som ska fungera som ett "nav" i arbetet och dess huvudsakliga uppgift blir att ta fram verktyg för att motverka sexuella trakasserier. Dessa verktyg ska fungera som stöd i det lokala arbetet.

Rådet välkomnar din/er input – var med och gör skillnad i arbetet för att motverka sexuella trakasserier på arbetsplatser inom scenkonsten. Skicka in dina förslag till åtgärder i ett mejl med en kortare beskrivning. Förslagen skickas till: sherlot.jonsson@teaterforbundet.se.

Karensdag har blivit karensavdrag

Den 1 januari 2019 avskaffades karensdagen och ersattes av ett karensavdrag.

Syftet med ändringarna är att det avdrag som görs när man är sjuk ska vara rättvist och förutsägbart.

Karensavdrag är ett avdrag på sjuklönen eller sjukpenningen som görs i samband med sjukfrånvaro. Avdraget är 20 procent av den sjuklön eller sjukpenning som man får vid sjukfrånvaro en genomsnittlig arbetsvecka. Tidigare regler med karensdag har inneburit att du som har oregelbundna arbetstider förlorade mer

pengar om du varit sjuk en dag när du skulle ha arbetat ett långt pass.

Det nya karensavdraget är mer rättvist eftersom avdraget alltid blir 20 procent av sjuklönen. Med karensavdraget spelar det heller ingen roll när du blir sjuk under dagen då avdraget alltid kommer att vara 20 procent av sjuklönen under en genomsnittlig arbetsvecka.

För dig som har enskild firma blir det ingen skillnad mot tidigare då du har kvar de antal karensdagar som du själv har valt.

Skatteavdrag för din fackföreningsavgift

I årets deklaration får du göra avdrag för fackföreningsavgifter som du har betalat under andra halvåret 2018. Lagstiftningen om skattereduktion för fackföreningsavgifter innebär 25 procent skatteavdrag om den sammanlagda medlemsavgiften under året varit minst 400 kronor. Eftersom beslutet trädde i kraft den 1 juli 2018 omfattas endast avgifter som är inbetalda juli till december.

Du behöver inte göra någonting för att få skatteavdraget, Teaterförbundet skickar automatiskt kontrolluppgift till Skatteverket.

En dag i medlemsrådgivningen

En medlem hörde av sig till Teaterförbundets medlemsrådgivning och berättade att hen hade samtalat med ett produktionsbolag om att medverka i en filminspelning som skådespelare. Det rörde sig om en inspelningsdag och 8 000 kronor betalt på faktura. Hen tackade ja, men fick sedan, bara några dagar innan inspelning, veta att hen inte längre var aktuell för rollen.

Juristen i medlemsrådgivningen förklarade att det stod klart att ett bindande uppdragsavtal hade uppstått och att hen därför hade rätt till ersättning enligt avtalet. Men eftersom det inte fanns några papper att visa upp till stöd för vad som avtalats gick det inte att bevisa vad som sagts. Situationen löstes genom att juristen kontaktade producenten och förklarade att medlemmen hade rätt till avtalsenlig ersättning i och med att ett juridiskt bindande avtal ingåtts och att det inte hade funnits tillräckliga skäl för produktionsbolaget att häva avtalet. Produktionsbolaget betalade därefter ut ersättningen, vilket medförde att medlemmen inte denna gång behövde ytterligare bevisa sin rätt till ersättning.

Se alltid till att få ett skriftligt anställnings-/uppdragsavtal där ersättning och andra relevanta villkor framgår.

Har du frågor som rör din anställning, lön, ersättningar eller arbetsmiljö, kontakta Teaterförbundets medlemsrådgivning per mejl jour@teaterforbundet.se eller per telefon 08-441 13 00 (vardagar 9.00-12.00).

Ny fakturarutin för Servicebolaget

Från och med 1 januari 2019 har Teaterförbundet ändrat fakturarutinerna för dig som är medlem och ansluten till Servicebolaget.

Ändringen görs på grund av skattereduktionen på 25 % av medlemsavgiften. Det innebär att du får en faktura för medlemskapet (ditt personliga) på 155 kr per månad och en faktura för serviceavgiften till Servicebolaget på 265 kr per månad inklusive moms. Serviceavgiften är avdragsgill i deklaration. Du kan betala medlemsavgiften (155 kr) via autogiro, e-faktura eller bankgiro. Serviceavgiften kan endast betalas via bankgiro.

Observera att det är olika bankgiro-nummer på inbetalningskortet.

Det finns möjlighet att betala fakturorna per kvartal, halvår eller årsvis. Hör av dig till medlemsservice om du vill ändra till en annan tidsintervall än månadsvis.

Telefon: 08-441 13 00 (måndag-fredag 9-12)

E-post: medlem.tf@teaterforbundet.se

Teaterförbundet / för scen och film

Förbundsstyrelsen

Verkställande utskott: Simon Norrthon (skådespelare) ordförande, Christina Olofson (filmregissör), vice ordförande, Måns Clausen (skådespelare), Minna Krook (koreograf), Thomas Nording (scen tekniker).

Övriga ledamöter: Mary-Anne Buyondo (skraddare), Tove Dahlberg (operasångare), Robert Forsman (säkerhetschef), Andrzej Glosniak (dansare), Therése Hörnqvist (producent), Zofi Lagerman (scenograf), Martyna Lisowska (musikalartist), Aleksa Lundberg (skådespelare), Niclas Peyron (production manager, film), Pontus Plaenge (skådespelare/regissör).

Kontakt: Förbundsstyrelsens e-postadresser finns på webben.

Teaterförbundets kansli:

Besöksadress: Kaplansbacken 2A
Postadress: Box 127 10, 112 94 Stockholm.
Telefon: 08-441 13 00
Öppettider: Vardagar: 9.00–16.30

E-post: info@teaterforbundet.se
Hemsida: www.teaterforbundet.se
facebook.com/teaterforbundet
twitter.com/teaterforbundet
instagram.com/scenochfilm

Förbundsnytt

På de här sidorna kan du läsa om vad som är på gång inom förbundet. På teaterforbundet.se hittar du mer information och fler nyheter. Har du tips för sidorna mejla ase.axberg@teaterforbundet.se

SKATTER OCH AVDRAG - DAGS ATT DEKLARERA

KURS FÖR EGENFÖRETAGARE
STOCKHOLM 2 APRIL 2019

En genomgång av allt du behöver veta för att deklarerat för dig och din verksamhet. Samt en orientering av för- och nackdelar gällande A-skatt och F-skatt och hur man kan kombinera detta vid behov. Kursen tar även upp avdragsfrågor som är specifika för den som arbetar med teater och film. Kursen leds av **Susin Lindblom**, skattejurist med stor kunskap om kulturarbetares skattefrågor.

TISDAG 2 APRIL KL. 11.30-15.30

Ort: Stockholm, Kaplansbacken 2A, "Stallet"

Anmälan: anmalan@teaterforbundet.se
senast 27 mars 2019.

Har du frågor kring kursen hör av dig till Sara Andersson: sara.andersson@teaterforbundet.se.

SÖK STIPENDIUM

FRÅN TEATERFÖRBUNDETS RÄTTIGHETS BOLAG

Teaterförbundets Rättighetsbolag utlyser 20 stipendier à 20 000 kr till utövande konstnärer (skådespelare, dansare, sångare) och till upphovspersoner (regissörer, filmfotografer, koreografer, scenografer, kostymtecknare/kostymdesigner, animatörer).

Stipendier kan sökas av de som under år 2019 är 55 år eller äldre och har medverkat i biograffilmer, tv-dramer eller i radioteater. Stipendierna grundas på upphovsrättsersättningar som inte varit möjliga att fördela individuellt.

SÅ HÄR ANSÖKER DU

Ansökningsblankett finns på www.teaterforbundet.se under fliken Rättighetsbolaget/Om Rättighetsbolaget/Stipendier. Du kan också beställa en blankett från:

Teaterförbundets Rättighetsbolag

Box 12710, 112 94 Stockholm

E-post: rattighetsbolaget@teaterforbundet.se

Telefon: 08-441 13 00

Din ansökan ska vara Rättighetsbolaget tillhanda senast torsdagen den 18 april 2019.

Rättighetsbolaget
Teaterförbundets upphovsrätts-
bolag i Malmö

Kalendarium

- 04 mar **Gaga och gruppimprovisation**
Workshop i Stockholm med Emma Rozgoni.
(Teateralliansen)
- 04 mar **Forum för Scenkonst:**
Den digitala konsten del 1. Seminarium med Lotta Lekvall, Jonas Johansson, Anna Pettersson, Heidi Saikkonen i Göteborg.
(Kulturakademin och Högskolan för scen och musik)
- 04 mar **Tempo Dokumentär Festival**
Sveriges största festival för dokumentära uttryck.
I Stockholm 4–10 mars.
- 04 mar **Arbetsstipendier för film**
Ansök hos Konstnärsnämnden 4 mars – 4 april.
- 09 mar **Arbetsstipendier för teater**
Ansök hos Konstnärsnämnden 9 mars – 9 april.
- 09 mar **Arbetsstipendier för dans**
Ansök hos Konstnärsnämnden 9 mars – 9 april.
- 11 mar **Förbundsstyrelsemöte**
(Teaterförbundet för scen och film)
- 11 mar **Skådespeleri i tv-serier**
Workshop i Stockholm där du får finslipa ditt skådespeleri för de krav som tv-mediet ställer.
(Teateralliansen)
- 11 mar **Röstteknik, ljudboksinsläsning**
och film dubbning. En femdagarskurs i Göteborg för professionella skådespelare. (Kulturakademin)
- 18 mar **Lab intensive: Presence**
and the physicality of text. Workshop i Malmö, för dansare och koreografer. (Dansalliansen, Danscentrum Syd)
- 25 mar **Röstteknik, ljudboksinsläsning**
och film dubbning. Workshop i Göteborg för skådespelare.
(Kulturakademin, Teateralliansen och Folkteatern)
- 25 mar **Yrkesverksammas villkor inom scen/film**
Hur samverkar vi och stärker våra villkor?
Teaterförbundet Väst tillsammans med Kulturakademin bjuder in till samtal i Göteborg, med Simon Norrthon, Katti Hoflin och Christina Olofson.
- 31 mar **En exkursion i 1900-talets mode**
Ett tvådagarsseminarium om epokkostym och mask i Göteborg. (Kulturakademin och Film i Väst)
- 02 apr **Skatter och avdrag -**
en eftermiddag med fokus på din deklaration.
Halvdagskurs i Stockholm med Susin Lindblom.
(Teaterförbundet för scen och film)
- 03 apr **Sånggestaltning med Pia Olby**
Sånggestaltning för professionella skådespelare
(Kulturakademin i samarbete med Teateralliansen)

kulturskoleklivet

• KONST • MUSIK • TEATER | LUNDS UNIVERSITET

Kulturskolepedagog 90Hp
Fristående kurser av olika omfattning

inspiration individ gemenskap
innovation konstnärlig KONGRET
perspektiv närhet

Ett kliv för Dig.
Och för framtidens kulturskola.

LUNDS
UNIVERSITET

www.mhm.lu.se
www.thm.lu.se

